

279693

Anul II No. 1-2

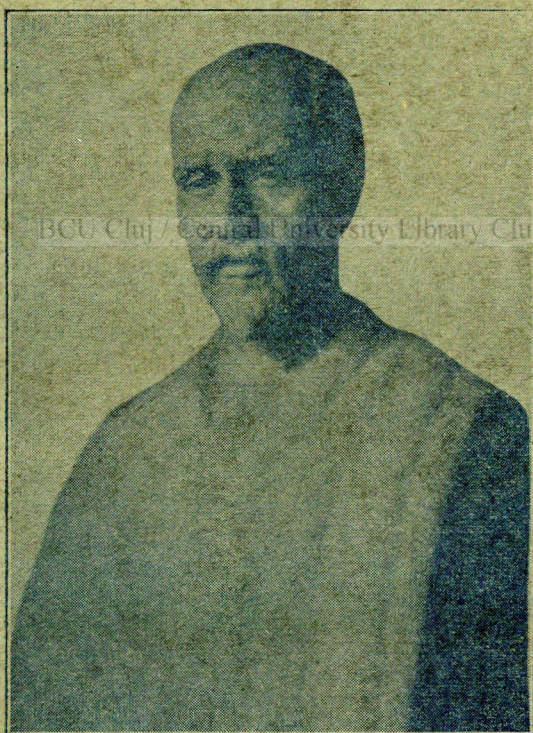
Ianuarie-Februarie 1934

Provincia

Literară

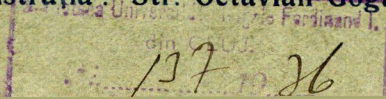
REVISTĂ DE LITERATURĂ, CRITICĂ ȘI ARTĂ

Director : PAUL CONSTANT

Bustul lui GHEORGHE COȘBUC — opera sculptorului MEDREA
ridicat la Sibiu de „ACȚIUNEA ROMÂNEASCĂ“

Redacția și Administrația : Str. Octavian Goga No. 69 — Sibiu

S U M A R U L :

Popas inainte de drum	Al. Dima
Cuadrinã	V. Hondrilã
Noapte de Crãciun	Paul Constant
Narcis	Ionel Neamtzu
Colindã	Dem. Pand. Popescu
Fragmente	Ec. Sãndulescu
Pornografia literaturii noastre	Dr. I. Popescu-Sibiu
Alex. Satmãry	Mircea Alexiu
Ijderenie	P. Irimescu
Arturo Graf și Constanța	Pimen Constantinescu
Amintire din Tomis	Pimen Constantinescu
Orologiul	Dem. Pand. Popescu
Cronici de	Ec. Sãndulescu, Pimen Constantinescu, Dr. I. Popescu-Sibiu, Ionel Neamțu, Mircea Alexiu, D. Gerariu, Radu Economu.

Costul abonamentului pe anul 1934 este de lei 100.—

POPAS INAINTE DE DRUM.

Cu acest număr, „Provincia literară“ intră în al doilea an de existență, de luptă temerară deci — cu împrejurări ce nu mai sunt de mult prielnice acțiunilor de mari tensiuni spirituale.

Primul ei popas va trebui — de bună seamă — să încerce o con-vorbire cu sine însăși, o examinare principială a trecutului ei, o scrutare a conștiinței ce-i stă la bază, pentru ca din repertoriul ideilor ce i-au călăuzit activitatea din urmă, să scapere scânteile noilor lămuriri pe drumul cărora va purcede de acum înainte.

„Provincia literară“ a apărut, dintru început, din adâncimea unei convingeri ce a și dat expresie titlului: *provincia nu este numai un organ de asimilare a valorilor produse în marile centre ale vieții culturale, ci trebuie să devină în același timp un semeț focar al creației.* Pilda Apusului, descentralizat de mult pe planul spiritual, se impune a fi urmată cu entuziasm și în această țară cu regiuni atât de caracteristic structurate, cu rezervoarii de posibilități creatoare diversificate în adevărate culori de mozaic.

De altfel tradiția noastră culturală n'a fost nici odată prea centralistă. Preocuparea politică totdeauna dominantă în viața statului nostru, a ancorat în mod fatal în câteva centre, care-și epuizau astfel spiritualitatea în afara culturii. Pentru această adevărată cenușareasă a trecutului nostru, s'a străduit de aceea aproape numai provincia pe întinsul căreia erau semănate mândrele tiparnițe și harnicii plugari ai ogorului spiritual.

Expresie nouă a acestei vechi realități alături de atâtea alte publicații ale provinciei contemporane, revista aceasta se străduiește la rândul ei să crească prestigiul mediilor de cultură locală, să contribuie cu generozitatea ei la opera de adunare și selectare a valorilor creatoare, să însemne un imbold pentru acele năzuințe spirituale ce pâlpăie înăbușite de păcla mizeriei morale a acestui țintirim al culturii cum se chema până acuma provincia.

„Provincia literară“ a încercat dar, mai întâiu o strângere a rândurilor risipite ale creatorilor literari susținându-le avânturile și ofe-

rindu-le posibilitatea de a nu-și părăsi lucrul.

Rolul i-a fost în această privință adesea ingrat. În paginile „Provinciei literare“ au trebuit să apară uneori și producțiuni numai parțial valoroase. Sacrificiul s'a făcut totuși în credința că din sfioasa pâlpare de azi, se va învoluta flacăra de mâine. Simultan cu acest scop însă, „*Provincia literară*“ a înțeles că, ancorată într'un anume mediu local, e chemată să-i înregistreze și să-i valorifice critic realizările de ordin cultural. Pe viitor mai ales, în strânsă și fecundă colaborare cu gruparea intelectuală „*Thesis*“, ce-și desfășoară sub zodia unor noi concepțiuni despre cultura provincială, o viață de proșpețime spirituală, „*Provincia literară*“ va da o mai mare prețuire activităților culturii locale, din adâncimea cărora — cine ar putea-o tăgădui principal? se vor ivi desigur crainicii chemărilor de mâine.

Dar în clipa când noi sboruri se pregătesc spre ținte ce ajunse odată, vor fi firește apoi depășite, nu e mai cuminte oare să ne strunim năvala gândurilor programatice și să lăsăm ca activitatea viitorului să dăltuiască, ea însăși, în marmora faptelor pozitive idealurile ce plutesc încă în vag?

Al. Dima.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CUATRENĂ

Măsurător de gând, timpul călău pe umeri mi-i
Decapitează crinii și foile aprinse,
Și simt acum pustie grădina inimii:
Un cimitir în care dorm cruci cu brațe 'ntinse.

V. Hodrilă.

NOAPTE DE CRACIUN.

Cad fulgi de nea de albă nea
Mângâetori pe 'ntreaga fire,
Pe case, peste câmp, pe cimitire,
Prevestitori de iarnă grea.

Prin șirul pomilor golași
Croncănituri de corbi flămânzi
Se întesesc sub fulgii blânzi...
Cad umbre de tristeți peste oraș...

Pe undeva, cu gândul bun
Și glas de serafimi, cuvântă
Un cor de copilași, ce cântă
Și preamăresc pe Moș Crăciun.

Și fulgii cad molatic, lin,
Ca un prinos pornit de sus
In cinstea primului creștin,
A noului născut, Isus...

Și 'n bogăția 'n cari se-aștern
Pe case, peste câmp, pe cimitire,
li țese scutecul etern
Ce 'mbracă 'ntreaga omenire...

Cad fulgi de nea, de albă nea ..
Copil îmbătrânit, eu simt
Cum strălucirile-i mă mint
Și 'mi prinde sufletul sub ea...

Ascult, cu gândul creștinesc,
Departate corui de copii curați
Și 'mi par 'n ceasui ăsta frați
Ce-o viață — a mea — destroyesc...

Paul Constant.

NARCIS

Era înaltă, zveltă, sprintenă. Statura mulată în gipsul îmbrăcămintei. Ochi mari și buze subțiri, purtând pe vârful lor umed ceva din exuberanța cochetăriei. Părul își încolăcea pletele de aur, asemeni șerpilor.

Tip de germancă naturalizată în pânteculele unei băștinașe.

Pe stradă, în fața galantarelor, se simțea cuprinsă de o turburare neânțeleasă. Icoana luxului îi aprindea imaginația. Nici odată nu-și putea reține admirația în fața vre'unui lucru nou, întrezărit prin geamul de sticlă al unui magazin, și niciodată nu se simțea mai fericită, decât atunci când își putea procura aceste găтели. O rochie nouă o aducea în stare de făptura ei fremăta la atingerea podoabei. O blană cumpărată o exalta, înfășurându-i sufletul în frigurile voluptății. Avidă și neastâmpărată, cu nervi pururea fremântând de patima noutății, viața i se scurgea excentric, sorbind cu nesaț, plăcerea de a se îmbrăca.

Soțul ei, un chip ciudat de anglo-american, având bărbie eșită — expresie a energiei britanice — și ochi încolori, răzbind prin sticla monoculului o privire ștearsă. Simetria unei fizionomii calculate, dădea înfățișării sale populare trăsături precise; o față înzăpezită în neschimbare, uniformizată de exactitudine. Gândurile îi țâșniau practic prin firea sa organizată, supusă flegmaticii discipline a ordinii.

Pe soția sa o acoperea cu toate darurile. O desmierda, sau cel puțin își inchipuia ca o desmierdă atunci când odată pe săptămână își părăsea larva impenetrabilității. Toanele acestea le împlinea cu grija calculată cu care își schimba lingeriea. Voltajul sentimentelor nu întrecea niciodată potențialul măsurii. Viața lor părea îmbinarea a două lumi, pecetluite de uruitul permanent al unui motor.

Ea se plictisea. Rezerva glacială a soțului ei o făcea să-și canalizeze fluviul pasiunii spre alte țărături. El își petrecea timpul retras în lumea lui de mașini, iar ea își desăvârșea patima arzătoare în zilele modei. Imbrățișind toaletele, i se părea că îmbrățișează voluptatea; i se părea că atinge ceea ce uniformitatea soțului ei n'a atins niciodată. Își schimba rochile de câteva ori pe zi și în fiecare îmbrăcămintă se simțea parcă renăscută. Oglinda, unicul ei iubit îi aprindea pornirea spre sine însăși. Se despărțea de ea pe furis, ca o zvăpăiată, și se arunca apoi la volanul lumuzinei care o aștepta în curte, gonind nebunește dealungul străzilor, frământând bucuria nebună că și-a înșelat soțul. Și totuși nu și-l înșela.

N'a trăit mult. Intr'o zi soțul ei, venind acasă, a găsit-o în pat.

Părul îi cădea în dezordine pe spuma așternutului și chipul ei de odinioară părea de nerecunoscut. Rochiile stăteau îngrămădite pe pat în jurul ei, vroind să-și ia rămas bun dela ele. Le strângea la piept cu patimă, le pronunța numele. Bazele ei însângerate de febră repetau convulsiv fiecare stofă și mâinele sale încleștau furibund ultima ei haină trimisă din Rue de la Paix, ca și când ar fi voit să o ducă cu ea în mormânt.

Iubind prea mult lucrurile, devii lucru. Muri chiar în seara aceea.

Ionel Neamtzu.

COLINDĂ

Unda clopotului sacru
Ne vestește zămislirea
Pruncului în giulgi de nacru
Mântuirea.

Noaptea sfântă cerne fluturi
Peste turlele de glafuri,
Țurțurii se prind de buturi
Mii canafuri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Biciue obrajii, gerul
Scârțae sub tălpi zăpada,
Peste țarini doar oierul
Și iscoada.

Intr'o iesle, jos, în paie
Si-a purces Fecioara rodul
Magii l-au slăvit, în straie
Tot norodul.

El și-aduse trupul paos
Tatălui sublim de sus,
Izbăvind al lumii naos
Christ Iisus.

Inimile voastre dalbe
Vi le-aduce Moș-Ajunul,
Un șirag de mândre salbe
Și Crăciunul.

Dem. Pand. Popescu

FRAGMENTE.

Dacă unicul sens al vieții, — și dincolo de ea, — este numai moartea, cred că spectacolul conștient al propriei tale agonii, rămâne *supremul adevăr*.

Omul e nemuritor tocmai prin faptul morții lui.

Fiind „parte“ din natură, nu urmează el în totul destinul „întregului“ ?

Frunzele toamnei care cad și mor, nu demonstrează însăși nemurirea ființei ?

Această evoluție ciclică a existenței, înfiorătoarea ei monotonie și tragic automatism, este semnul desăvârșirii și viabilității ei.

În imperfecțiunea și zădărnicia formelor de viață, trebuie să vedem perfecțiunea și idealurile ei.

Spectacolul morții, capătă astfel, prin această fragmentare a componentelor cu destin propriu, întreaga semnificație a unei bucurii perfecte, în consens cu idealurile unei umanități.

Iată una din laturile fericirii în Nirvana și a veselei morți creștine.

Realizări de viață, tresăriri de idealuri, chin arzător al dorințelor, cât pot ele cumpăni în vămile eterate ale văzduhului lui !...

Și dacă suferi — doar singura realitate a vieții e numai suferința, — crisparea aceasta organică a eului, — poți să strigi.

Să ști însă că nu te aude *nimeni*.

Este în aceasta, toată absurditatea și inutilitatea durerii, dar și toată grandoarea ei.

Căci, dacă s'au putut calcula distanțe infinite până la cel mai haotic astru în Univers și s'a dirijat materia până la părți infinite de mici, nimeni nu a descoperit încă secretul de a pătrunde prin porțile zăvorâte ale sufletului omenesc, acest domeniu pe unde singurătatea și demonul durerii, domnesc temerari și nevăzuți !

Este în jurul durerii tale un gol *cosmic, absolut și rece*, înfiorător în dramatica lui solitudine.

Poate că numai în esența enigmaticii existențe a omului, mai durează iluzia fericirii lui.

Stăpân pe propria-i durere, pe propriile gânduri, deținător al atâtor secrete ale acestui mic și absurd univers, sufletul său nu este în aceasta imaginea stăpânului absolut ?

În cea mai mare durere, nu respiră cea mai orgolioasă și mai inumană bucurie ?

Revelația, extazul, formele durerii absolute, nu sunt ele firul de aur, pe care mesagerii divinității coboară din eternitate în eternitatea din tine ?.

Durerea este substanță, viabilă și adevărul este unic.

Așa dar nu sunt dureri, nu există decât durere.

Durerea este substanță, viabilă și adecuată ritmului vieții, permanentă și generatoare ca și viața.

Punct luminos, substanțial și dens, spre care converg toate forțele obscure ale eului nostru.

Numai omul cu adevărat superior a ajuns până la intuiția halucinantă a *frumosului și divinului* în durere.

Durerea devine stil, numai când a cristalizat în spirit. Astfel fiind, durerea s'a transfigurat, rămânând doar element de confort și igienă a sufletului omenesc.

Nu știi dacă dragostea oamenilor pentru natură, — un sentiment atât de afirmat și cu atât de multe și diverse forme, nu este un instinct al morții, o chemare permanentă a ei încă din viață.

Dece întotdeauna natura îți dă stări de melancolie și de contemplație, stări care se juxtapun *regretului* și acesta, unei pierderi ireparabile, — poate chiar regretul copilăriei — căci o formă conștientă a dragostei de natură nu găsim la copii, — stări care se topesc în sentimentul agoniei și al morții ?

Te așezi pe iarba moale și mătăsoasă, ca să *simți* „moartea“, țărână, vierme, plantă, — și spui că te-ai „odihnit“, — impresie vagă și obscură din gândul eternei odihne. În fond nu ai mimat decât gestul morții, pe care un instinct difuz, ce se desfășoară în noi cu puterea unui destin, ne obsedează și ne sublimă clipele de contemplație și extaz.

În orice înfiorare în fața frumuseții și imensității naturii, palpită gândul morții...

Numai prin raportare la mine este ea *frumoasă și infinită*, — și aceasta pentru că eu sunt *muritor*.

În sbaterea acestui gând amar, asistăm la propria noastră desagregare și contopire în neant, la darul suprem ce-l putem face vreodată acestei luni...

Putrezim, cu ierburile, cu stelele, cu timpul...

Ecaterina Săndulescu.

PORNOGRAFIA LITERATUREI NOASTRE.

Asistăm de vre-o câțiva ani la o perseverență și crescândă violentare a libertății sufletești, ale unei întregi generații. I se impune brutal, cinic, o anumită normă, un criteriu unic de savurare a scri-sului. Un anume gen literar, fie prin creație proprie, fie prin traduceri, este cultivat și supra-evaluat de către chiar factorii consacrați ca reprezentativi ai creației și criticei noastre literare. Este cazul pretinsei noi (?) și moderne literaturi de exhibiții a celui mai cotidian și ieftin aspect al vieții. Inspirații de kilogram concretizate în limbajul cuvintelor „tari“ „îndrăznețe“ stau la baza celor mai multe „opere“ de literatură românească.

Dar, a vorbi despre problema pornografiei literare, înșamnă să vizezi o serie de teze de ordin estetic, etic, social, moral și educativ, înșamnă a lua în discuție eterna problemă a normelor estetice — dacă trebuiesc sau nu respectate, — a moralității în artă, a puterii educative a literaturii și artei — dacă o au sau nu... Probleme exploatabile în măsura în care se pot rezolva — mai ales azi când se exploatează totul — prin argumente izvorâte nu numai din considerațiuni pur estetice, ci din ascunse motive prea puțin laudabile (interese personale, materiale).

Pentru a evita însă angajarea la o discuție teoretică, de principiu — care n'ar dovedi valabilitatea argumentelor ce-ar susține existența unor consecințe sociale cari depășesc fatal finalitatea intrinsecă, ce caracterizează opera de artă — vom face câteva observațiuni obiective asupra aspectului literaturii noastre moderne în legătură cu fenomenul pornografiei, care condiționează fundamental creația și desfășurarea literară în sufletul generației, în marele public.

Trebue să admitem dela început, că *finalitatea unui feromen oareșicare — și geneza lui — nu-i aparține în mod exclusiv, ci face parte din geneza și finalitatea întregii sinteze fenomenale în structura căreia intră ca element component.* Astfel, valorile de creație — ca și atitudinile individuale nu oglindesc numai individualul, ci și mediul din care face parte sau ambianța spirituală în care se complace, iar valorile create — ca și atitudinile individului — nu converg spre scopuri planând deasupra socialului („dincolo“ de realitate), ci *trăesc* în cadrul celorlalte valori sociale prin conexiuni de reciprocă determinare. Nu se poate deci contesta puterea de adâncă *modificare* și *orientare* ce-o are valoarea artistică sau literară, asupra structurii mediului

social din care a izvorât și asupra căruia va lucra în bine sau în rău (ceea-ce-i foarte important din punct de vedere social, și prea puțin sau deloc în ceea ce privește pe creatorul de rea credință).

Dacă nu se poate nega funcțiunea socială a artei, — teza artei pentru artă așa cum se alișează după război, o considerăm ca una dintre cele mai periculoase formule anti-sociale, o *demagogie literară* ca echivalent al celei politice, al celei din viața de toate zilele — sub care se ascunde egoismul exagerat, desinteresarea și iresponsibilitatea față de colectivitate.

Intr'o epocă de primare a oricărei valori spirituale, care prin forma sau conținutul ei n'ar îmbunătăți starea materială și morală a unui sau mai multor cultivatori de „opere“ literare (organizați în jurul editurilor sau revistelor, ziarelor, de mare tiraj)—intr'o asemenea epocă se poate ușor dovedi (ceea ce dealtfel cei interesați o știu prea bine) că în numele libertății ce pretind c'ar cere'o creația estetică, precum în numele oricărei libertăți—se satisfac interese de duzină, departe de idealismul exhibat cu mult lux ; considerațiuni deci cari definesc reală inferioritate și mărginire a posibilităților noastre de creație.

În valul literaturii de pornografie brutală nu vedem o fază *necesară* evoluției spiritului nostru, nu vedem acea prefînsă „frământare“ din care vor răsări forme noi de viață, ci expresia unui *oportunism literar*. Nu credem astfel, că se poate vorbi de o influență propriu zisă, spontană, a scrisului celor doi orientatori (prea bine cunoscuți) ai creațiunii noastre literare — spre criteriul exclusiv al biologicului. Și nu ne-au influențat deoarece nu aveam nevoie de orientarea lor, valabilă la ei : a celui dintâiu ca o modalitate periferică și ratată a marinettismului, orientarea celui de-al doilea ca o reacție consecutivă puritanismului moravurilor engleze. Erau deci directive literare izvorâte din determinările psihologice specifice stării sociale de-acolo ; sisteme estetice justificate astfel de structura etnică și etică ce se țesuse acolo la un moment dat.

Le suferim deci cel mult influența printr'un prealabil *import* efectuat și întreținut de *tendențiozitatea unei organizații de interes personal desfășurate la lumina unei conștiințe în plină criză*. Intr'adevăr importul celor două *tehnici literare* : vulgarul frivol al periferiilor italiene și trivialul brutal al unui englez posedat de „geniul“ demonului erotic, — dacă n'a fost necesar spiritului nostru, a fost foarte bine venit situației materiale și morale precare ale moderniștilor noștri. Criza financiară și poate creatoare îi scuză. De, vremuri grele... Formula frământărilor anonime, comune tuturor planurilor sociale. Și atunci cu o asemenea literatură nu poate exista decât o similară stare a celorlalte planuri sociale : politic, familiar, religios, etc. etc.

Spiritul literaților noștri — obosit sau insuficient — și-a găsit înfășșit odihna în genul italianului, prea inteligent în ale umorului de alcov, evaluat doar de mahalalele țării lui—și'n cel al unui englez

consacrat „geniu al secolului“ nostru grație obsesiilor lui erotice grefate pe banale probleme sociologice Două importanți de senzație, care desigur au diformat structura și evoluția literaturii noastre. Fără acești afluenți spirituali literatura noastră modernă, dacă n'ar fi fost atât de „avansată“ atât de în nota, în „ritmul vremii“ — ar fi fost în orice caz la un nivel și un ritm al ei, autentic, ar fi fost expresia adevărată a specificului nostru literar.

Importul celor doi „experți tehnici“ în ale literaturii (și-aceștia ne amintesc pe cei invitați spre o mai bună orânduire a valorilor economice) — a dat literaturii noastre sărăcită prin preocupările materiale — ce-au depreciat orice tendință spre puritate, spre sublimare — impulsul unei posibilități foarte comode, de armonizare a unor interese inferioare, reale, concretizate în aparente valori sociale, cu triumful celor dintâiu. De aici, o excesivă claritate, sinceritate a creatorului, lăsând societății, generației — haosul, desorientarea, adică o tendință lipsită de orice scrupul, spre satisfacerea existenței și a intereselor individuale, cu sacrificarea realităților sociale.

Expertul celor... 18 carate și cel al literaturii de „toleranță“ au scos la iveală atâtea precocități ale scrisului românesc, au trezit...vocații, cari zăceau virtual în talentații de duzină. În 2—3 ani, lansați, consacrați, savurați și mândrii de a fi putut provoca un scandal literar. Eroi ai scrisului: spun lucrurilor și „petecelor“ pe nume. Dece să mai fim robi ai convenționalului, ai bunului simț numit ipocrizie? — teza literaților despre care vorbim. Dece taina sexuală? Dece să nu fim sinceri intru toate și dece să nu armonizăm cerințele corpului cu ale spiritului...? Cuprinși astfel de integralismul sincerității naive (?), îl trăesc atât de intens, de organic, încât creația literară se efectuează simultan cu... secreția glandelor și simțurilor de „maidan“ și „mucegai“. Putem astfel vorbi mai de grabă de o *excreție literară* și nu tocmai de o creație.

Orientarea spirituală spre cea mai comodă posibilitate de elaborare a operelor de literatură: calea *biologicului*, credem c'a fost fundamentală cauză a *inflației prin roman*, a cărei s'ăvilire se încearcă prin premii asupra eseurilor și poeziilor.

Incapacitatea creatoare a spiritului, în domeniul literaturii mai ales, își va găsi întotdeauna salvarea în genul pornografic, ca cel mai comod, senzational și deci atractiv prin el însuși, și nici decum prin intriga concepută de autor, a cărui contribuție personală se reduce la tupeul, îndrăzneala — de valoarea celei a oricărui delictent — cu care-și vede de interesele sale utile lui și a lor săi Și toate acestea sub pretextul unei nelimitări de care trebuie să beneficieze inspirația izvorâtă din adânci... chinuri, frământări și din indemnul unei „evadări“ din realitate (?), totul pentru realizarea... frumosului sau a unui „nou (?)... umanism“ etc. etc.

Ca în orice fel de inflație, crizei calitativului i se dă salvarea

unei false remedieri prin intronarea cantitativului. Astfel noțiunea emnamente materială de cantitate a depășit domeniul circulației bunurilor materiale directivând și inspirația, creația celor spirituale. Mult și ieftin — sursa reală a artei pentru... artă; reclamă, lansare și incasare — un coșmar real al inspirației creatoare — sunt formele revelatoare de „moderniști“, sunt norme în sânul cărora principiul comercial e în acelaș timp și principiu estetic.

Dacă pentru cei cari realmente au suferit „chinul cărnii“, opera le-a fost o concretizare necesară, o sublimare al cărei efect binefăcător îl cerea imperios starea lor *sufletească* frământată, nu găsim același mecanism psihologic determinând valul romanelor stereotipice. Din contră, se poa'e ușor constata existența unui *parazitism literar* întreținut de „trăiri“ profitorii, pe contul vieței sufletești a tinerei generații și pe cel al slăbiciunilor unui imens public produs în cadrul unei democrații în plină criză etică și materială.

Condiția unică, aceea a „trăirilor“ epidermice (deci și ca localizare, periferice) fiind suficientă și indispensabilă operei moderniste, o considerăm cauza inflației literare pe calea romanului și-a puzderii de literați. Într'adevăr, ce-i mai ușor decât nestingherit, fără nici o responsabilitate (totuși conștient) să scrii — profitând de mult sau puținul (aceasta nu importă) talent ce-l ai — tot ce-ți trece prin imaginația infierbântată (natural sau artificial) de preocupări medulare? (și aceasta importă, deoarece ți-o cere editorul și... publicul). Se știe de altfel prea bine, că la plămădirea „operetelor“ literare de azi se cere chin de instinct, nevroză de erotism și patologic (talentul se adaogă numai când există); iar prima întrebare ce-o pun unii editori debutantului, cu manuscrisul în buzunar, nu-i cătuși de puțin din cele estetice: conține ceva... porcărie, — afacerea se încheie și „opera“ consacra o nouă figură. Un tânăr „cu verb, plin de nervozitate și de aleasă rezonanță — vor începe criticii în cor — a fost descoperit de marea editură..., „sau“ în curând publicul va avea plăcuta surpriză să guste o elaborare stilistică de temperarură înaltă cu totul nouă în literatura noastră“ etc. etc. etc. Coloane și reclame. caricaturi și afișe constituesc adevărate îngrădiri de silnicie a năzuințelor tinerei generații, care vrând-nevrând este constrânsă, în mod cinic, inuman, să primească diformația sufletească ce i-o imprimă ineditele (?) principii ale concepției și realizării estetice de azi. Ori, ca să susții că faci artă pentru artă, când în fond sursele inspirației își au (sau le-o dai) o limitare prea bine cunoscută (frământări cotidiene în jurul realizării unui interes strict personal), să-ți maschezi incapacitatea sau oboseala spirituală printr'o verbigeratie erotizantă în numele sincerității care ar cere strivirea convenționalului, însămnă să substitui ipocrizei sociale, una emnamente personală. Să susții, că eroticul și scabrosul vulgar etalate, constituesc nuanțe estetice cu totul noi, când prea bine se știe, că în toate epocele au caracterizat literatura pornografică a de-

cadenței — și să nu admiți că frumosul întotdeauna va avea un domeniu dincolo de vulgaritate și porcărie, înșamnă să suții o atitudine interesată, demagogică a creației și criticii literare.

Și toa'e acestea se susțin cu mult lux de pretinsă profetizare a unor forme noi (?) de viață, de către majoritatea prea virililor noștri literați, roind în jurul câtorva edituri de „toleranță“ adevărate pepiniere al banului câștigat nu prea deosebit de felul oricărui traficant.

Iată-ne astfel copleșiți — aproape să depășim „ritmul vremii“ de-o bogată floră literară, de edituri și reviste a căror existență e asigurată în mare parte de *afacerile* creației literare cari se pun la cale. Și cine nu poate crea n'are decât să traducă, bine prost, nu importă, va fi editat, lansat, se va face reclamă (deoarece reclama e sufletul literaturii de azi) de vastitatea și subtilitatea celei cu care se lansează o marfă nouă. Toate acestea însă cu aceeași condiție: traducerea să aibă câteva „pagini tari“, câteva injurături de „slugă“. Și autorul e consacrat, imitat în serie, iar traducătorul pe lângă o sumă modestă, dar foarte necesară — primește și un loc de onoare în fresca literaturii noastre pe care a binevoit s'o... sincronizeze pulsului literaturii universale.

În felul acesta desfășurându-se concretizarea în opere, a „marilor năzuinți spre descătușarea“ omului — credem, că se comite o perseverență și criminal de organizață *fraudă spirituală* asupra întregii generații care caută o orientare, un sprijin... Hrana spirituală o va găsi în literatură (a cărei funcție socială numai în mod meschin se poate contesta).. Or, cei i se dă decât o literatură seminală cârpită cu „petece“ de valoarea și culoarea celui care o va face să savureze o nouă emoție... estetică, acea a... imaginii de bordel, concretizată în urma unui concurs... pubian prin chiar coperta „cele mai“ senzaționale „opere“ a anului.

Dacă inspirația și elaborarea operei literare nu trebuie să fie îngrădită de norme heterogene, i-se poate cere — și trebuie să i se impună — să respecte ansamblul valorilor sociale, în cadrul cărora creatorul și opera trăesc, oricât de liberi s'ar crede.

Nu ne mirăm însă. Valorile sociale trec printr'o fază de perimare; și într'un haos al valorilor sociale întotdeauna a existat parazitismul sub diferite forme a non-valorilor. Literatura noastră e denaturată din aceleași cauze... Anonimi, cari până mai ieri n'aveau nimic comun cu scrisul, simțind că nu-i mare lucru să ncepi și să scrii, întrucât totul se reduce la descrierea amănunțită a preocupărilor și realizărilor cloacale, s'au angajat cu luna la vre-o editură sau revistă și spre marea lor uimire au constatat că au talent, și încă... de cel modern.

Se scoate astfel la „licitație“ floarea de lămâiță, pudoarea, bunul simț, etc.. lovindu-se în mod îngrijorător toate valorile etnice și de consolidare socială. Și toți acești naufragiați, lipsiți de orice responsa-

bilitate și-au găsit salvarea în literatură, când n'au reușit în politică.

Valul de infecție morală ce exală din preocupările lor... crea-
toare n'a putut fi oprit însă nici de cei cari trec drept reprezentanți ai
scrisului românesc. Intr'adevăr toți pseudo-estefii găsesc sprijin tocmai
în pușinii exponenți veritabili ai literaturii noastre, în măsura în care și
aceștia, nu vor sau nu pot stărni emoția frumosului decât tot prin
imagini iefine și expresii abjecte. Și acest fenomen al complicității în
care trăesc adevărații, deci sincerii inspirați, înconjurați de sateliți,
proxeneți ai literaturii, constituie aspectul grav al problemei ce-am
schitat-o.

Dar mai au un argument: *publicul cere* asemenea literatură. Lă-
sând la o parte contradicția dintre pretinsa libertate necesară artei
deasupra considerațiilor sociale și această justificare a genului li-
terer modern, deci justificare a unui criteriu eminent social,—pre-
tindem, că publicul întotdeauna prea dispus la sensualism, a cerut și
va cere pornografia, precum copilul jocul, bețivul alcoolul, morfino-
manul morfina. Există însă limite organice și morale în afara unui con-
venționalism de formă — peste care nu se poate trece decât prin fra-
udă, prin sacrificiul libertății spirituale ale unui individ sau societăți.
Cei meniți cu grija valorilor sociale, distrași de considerațiuni poli-
tice, economice, teoretice, etc. nu observă acest aspect grav al problemei
în legătură cu generația, pentru care însă toți au câte-o vorbă bună
dar și câte-o faptă de exploatare. Și-i păcat din toate punctele de
ved. r.

Din acest sentiment am ținut să ne facem ecoul unei triste re-
alități, explicabilă prin totala absență a celui mai elementar spirit de
responsabilitate. Or, actualei noastre stări sociale haotice și în plină
frământare, o asemenea pretinsă literatură nu poate fi decât nefastă
și pentru a cărei îngrădire *orice* mijloc este bine venit.

Fără să vizăm tendențios persoana cuiva, credem că este timpul
unei reacțiuni în fața parvenitismului literar scurgându-se pe calea mar-
rilor dar ieftinelor tiraje de abecedare venerice, și care definesc arta
ca un comod mijloc de existență.

Sperăm deci că adevăratele — din nefericire puținile — valori lite-
rare contemporane vor reda literaturii noastre — într'un cadru estetic
veritabil și de măreție, — eternitatea inerentă realizărilor originale.

Dr. I. Popescu-Sibiu

ALEXANDRU SZATMARY.

Peste ochi-i blânzi, ce închideau viziuni din alte vremuri, moartea și-a scuturat aripele.

În casa părintească din strada Enei, în casa unde șasezeci de ani, a fost cel mai statornic locatar, cel mai neclintit admirator al reliquelor părintești, în atmosfera unde găsea însăși existența sa, pictorul Alexandru Szatmary a trecut în zorii zilei de 8 Decembrie, în lumea de dincolo de viață.

Puțini sunt acei cari cunosc opera lui Szatmary, pentru că el a făcut parte dintre acei puțini fugiți de reclamă sgomotoasă, preferând să ducă o viață de meditație în mijlocul, amintirilor bătrânești, o viață de muncă, curată pentru meșteșugul slăvit al artei, meșteșug ce-l moștenise de la tatăl său.

Și tatăl și fiul au marele merit, de a fi lăsat în pictură locuri, al căror pitoresc dispăre sub mersul necruțător al vremii. Opera lor, va fi cea mai bună istorie de evoluție socială și urbanistică, într'un viitor îndepărtat.

Peisagiile lui Alexandru Szatmary — colțuri de natură originale — sunt pline de ritm și vibrație, au un colorit transparent cu o gamă de tonalitate susținută, și caracterizări subtile.

În lucrările sale, pretutindeni se exteriorizează sufletul și grija de artă, pentru care nu a precupețit nici timp, nici oboseală, nici sănătate.

Pe lângă toate acestea, Szatmary a stăpânit darul refacerii și conservării unei picturi. Minunatele sale reparări de picturi bisericești, de icoane și picturi vechi, sunt mărturii de câtă finețe, câtă siguranță și dexteritate dispunea.

Opera sa rămâne. Când se va putea face o expoziție retrospectivă, atunci se va putea judeca unitar, la adevărata valoare, artistul și numai atunci se va vedea că lucrările lui sunt opere de artă, pentru că în toate precumpănește, „sentimentul umanului“, singurul care poartă reliefă o operă cu adevărat artistică.

Mircea Alexiu

IJDERENIE

Să te găsesc în albul de zăpadă
M'am avântat cu năzuință vie,
Lucirea zării am găsit-o fadă,
Și învrăjbit de albul de zăpadă
Eu am cules în ochi mânie.

Și te-am cătat în galbenul din lună
Însămânțat în noapte cu un buh,
Dar ea spre mine — a râs nebună
Cu râsul ei molatec, care sună
În ciob de lac și ascuțiri de stuh.

Am alergat apoi pe maluri negre
Și am strigat cu noaptea înspre tine,
Dar printre negrul nopților funebre
M'am înproșcat cu beznă și tenebre,
Răspuns mi au dat schilozii și jivine.

Și obosit de buhă și de noapte
Am tresărit cu ziua înspre Soare,
Am dat de pomi cu fructe coapte
De flori și de pârâu de șoapte...
Nu te-am găsit pe tine, ci culoare.

Dar nepăsarea lor îmi dete ură
Și-mi învrăjbi cuvântul și privirea,
Cu sufletul dușman peste măsură
Am înproșcat venin din gură.
Titan de ură chem la luptă Firea.

P. Irimescu.

ARTURO GRAF ȘI CONSTANȚA.

„Când, acum mulți ani, vizitai acea parte din coasta Mării Negre, unde fu surghiunit Ovidiu, — peste tristele câmpii amintite de nefericitul poet rătăceau numeroși ciobani de rasă mongolică. Nu știu dacă vor mai fi rătăcind și astăzi“.

Aceasta e nota scrisă în volumul de poezii „Danaidele“, din 1897, la sonetele „Tomis“, de Arturo Graf care, născut la Atena în 1848 ca fiu al unui bogaț negustor, a fost dus cu familia la Triest și de aici, rămas repede orfan și-a petrecut copilăria și adolescența la un unchiu în Brăila, dela vârsta de 8 până la 26 ani, între 1856 — 1863 și 1871 — 1874 (în total zece ani, întrerupți de cei opt de studii la Napoli).

Tânărul Arturo a fost la Tomis în Iulie 1871 și după aceea în 1872 — pe atunci, sub îndelungata stăpânire otomană, Kiustengè, un mic port pescăresc și sălbatic, numărând vre-o două mii de locuitori, așa cum ar fi Mangalia de azi. Viitoarea Constanța românească, acolo unde Publius Ovidius Naso, „il pià molle fra i poeti latini“ pedepsit de împăratul Augustus acum vre-o optsprezece veacuri, venise „a scontar la pena dovuta al suo misterioso delitto, e ad esalare in versi immortali il suo mortale dolore“ 1), îl impresionează mult pe romanticul poet abia reintors din savantul și splendidul Napoli, în atmosfera de mercantilism din casa unchiului și fratelui său mai mare, Ottone, unde era socotit „uomo di opinioni stravaganti o insensate“ și unde aproape nu scotea o vorbă către ai săi „perché ben di rado io dico due parole“ 2), și adesea era „argomento di meraviglia agli stolti“. 3)

Arturo Graf se socotea în Brăila așa cum poetul Ovidius se plângea că trăiește la Tomis. De aceea excursia lui pe malul Mării Negre îi mări și mai mult profunda-i tristețe, pe care nu conținea de a o arăta în scrisorile din anii aceia, în care livresca amintire a poetului latin stăruiește foarte adesea. Iși închipuia, ca 'n sonetul tradus anume de noi, cum Ovidius se plimba singuratic dealungul

1) În scrisoarea inedită din 7 Aug. 1874 către poeta Erminia Fuà-Fusinao (1834 — 1875), pe care o cunoscuse în vizita lui dela Castelfranco — Veneto, în 1863 (Cfr. *Anna Defferrari, Arturo Graf* Milano, „Dante Alighieri“, 1930, pp. 34—35).

2) *Arturo Graf, Memorie autobiografiche* în *Memorie* etc. (partea II) raccolte da *Onorato Roux*. Firenze, Bemporad, 1909, p. 113.

3) În scrisoarea inedită din 11 Dec. 1872, către prietenul său, sociologul și profesorul Antonio Labriola (1843—1904).

mării, pe șesurile sterile și reci, — deși Arturo fusese la Tomis în lună lui Cuptor, — și, gândindu-se că poate, ca Ovidius, nu va mai revădea cerul Italiei însorite „io posavo i piedi dov'egli, diciotto secoli innanzi, li aveva posati; e che, forse, io non avrei riveduto mai „piu l'Italia, com'egli non l'aveva mai piu riveduta, non posso dire „quanto fosse amara la mia passione“.)

Așa cum Ovidius scria de „barbarii hirsuți“ din Moesia inferioară, de-abia supusă de Romani și așa de îndepărtată de strălucirea culminantă a lui „Caput mundi“, Arturo Graf a rămas cu impresia adânc întipărită a ciobanilor turco-tătari ce cutreerău pe atunci Dobrogea, necivilizată încă de geniul român. N'ar fi rău însă dacă la retipărirea notei lui Graf, în editurile italienești, s'ar adăoga pe viitor și imaginea splendorii actuale a înfioritoarei Constanțe, ce a știut să immortalizeze încă dinaintea războiului, memoria ilustrului surghiunit din Sulmona Abruzzilor, printr'un monument.

Pimen Constantinescu.

AMINTIRE DIN TOMIS.

*Urla cumplitul ger: zăpada'naltă
Acoperea câmpia'n giulgiu rece,
Iar tu visai doritul cer italic
Și falnicele ziduri ale Romei.*

*Visai prieteni dragi, și răsul vesel
Al Fabiei și parfumata-i buclă;
Și începeai să simți cum îți apune
Vieața și se năruie puterea.*

*Dar unde-ți sunt petrecerile? Unde
Prietenii ce'n alte vremi slăvitu-te-au
Cu laude pompoase și omagii?*

*Erai departe! Singur, de durere
Strigat-ai versu-ți desnădăjduit
Spre nori, spre stâncile pustii.*

In limba română de
Pimen Constantinescu.

(Din vol. *Le Danaïdi*, libro secondo
Torino, Loescher, 1897).

1. *Memorie*, ed. cit, p. 114.

ARTURO GRAF

„OROLOGIUL“

De șase sute ani altarul
Alb, măcinat de-al vremii caer,
Stâlcit sub turele greoaie,
Plutește ca un vis în aer.

Din cea mai mare, ca un soclu,
Fecioara sfântă blând suspină,
Veghează vechiul orologiu
Spre cer, oraș, pripor, dolină.

De mult se stinse-al său maestru,
În lut așteaptă sacrul sunet,
Fără speranță singur merge
Pe zi, pe noapte, ploi, pe tunet.

Arată veșnic, dar zadarnic,
Cadranul său minute, oare,
Acestei lumi nefericite
Ce naște, suferă și moare.

Mereu gonește, fără țintă,
Prin glas de bronz vestește ceasul
Pe care-l soarbe nesfârșitul
Și nu-și mai regăsește pasul.

Câți ochi întunecoși și palizi
O, cerc fatal cu negre ace,
Și 'nchid pleoapa triști sau veseli,
Doar bronzul tău stingher nu tace.

Dem Pand Popescu
(din italienește)

PUBLICAȚIILE PERIODICE DIN SIBIU.

Sărguinciosul și izolatul bibliograf român, d. Gh. Adănescu, a tipărit, în ed. Institutului de literatură din București, în 1929, *Bibliografia periodicelor din 1928* (135 pp., 80 lei). Se știe că înainte de războiu, Academia Română publicase în 1888, o bibliografie, făcută de Alex. Pop, a periodicelor dintre 1817 și 1887, iar în 1913 alta mult mai științifică și mai completă, a lui Nerva Hodoș și Alex. Sadi-Ionescu, conținând publicațiile periodice din România, până în 1906. De atunci n'a mai continuat nimeni această inițiativă de înaltă valoare istoriografică și de utilitate națională. D. Gh. Adănescu, din nobila-i preocupare, și-a propus să continue această operă. Dar n'a reluat deocamdată firul de unde-l lăsase răposatul Al. Sadi Ionescu, ci a întrat deadreptul în materia de acum cinci-șase ani. Lacuna dintre 1906 și 1928 va trebui natural umplută și ea, prin îngrijirea Academiei: deocamdată ar fi de dorit ca măcar această reîncepere să fie continuată cu promptitudinea necesară, deoarece după această fascicolă n'a mai apărut până azi nici una.

Pentru a evidenția situația publicisticii periodice a municipiului Sibiu, în comparație cu rezultatele anuale complete din celelalte centre culturale (atâta cât omeneste este cu puțință în materie de bibliografie contemporană), — facem următoarele constatări ce pot interesa mai cu seamă pe cetitorii sibieni.

În 1928 s'au tipărit în România 1742 periodice, dintre care 72,4% în românește, iar cu cele mixte împreună, 76,8% (Românii sunt între granițele regatului 78% din populație, așa încât minoritățile posedă proporțional mai multe publicații decât autohtonii). Aproape o treime din toate periodicile au apărut în București (496, adică 28,4%). În al doilea rând vine Clujul, cu 142 (8,1%) deși ca populație e al șaselea oraș din România; — la o mare distanță, în al treilea rând, Timișoara, cu aproximativ jumătate cât Clujul: 72 (4,3%); în al patrulea rând urmează Cernăuții, cu 66 (3,7%). Prin urmare, după Capitală, avem imediat trei centre minoritare (capitalele Banatului, Transilvaniei și Bucovinei, dintre care una neînstrătată cu universitate), — în timp ce Iașii ocupă de-abia al V-lea loc, cu 49 periodice (2,8%); în 1858 a-vea aproape 50%); iar capitala Basarabiei, Chișinăul, deși al doilea oraș al țării, ca populație, vine de-abia după Craiova, adică în al VII-lea rând, cu 42 periodice (Craiova, ca populație, e al 12-lea oraș

al țării, dar ca publicistică, al VI-lea, cu 43 periodice. Urmează apoi al VIII-lea, *Aradul*, cu 37; al IX-lea, *Oradia-Mare*, cu 36; al X-lea, *Brăila*, cu 35; al XI-lea, *Sibiul*, cu 32; al XII-lea și XIII-lea, cele două mari porturi: *Galați și Constanța*, cu câte 31 (Constanța e al treisprezecelea oraș și ca populație); al XIV-lea, *Ploestii*, cu 28; al XV-lea, *Brașovul*, cu 21 și al XVI-lea, *Satu-Mare*, cu 20. Toate aceste municipii sunt mai populate decât Sibiul, iar Galații, cu toate că numără de două ori mai mulți locuitori, posedă totuși mai puține periodice decât orașul nostru.

Urmează după Satu-Mare, trei reședințe episcopoești: *Buzău, Lugos și Huși*, cu câte 19 reviste și ziare; *Turnu-Severin, Târgul-Mureș și Râmnicu-Sărat* cu câte 18. *Botșani și C. Lung* (Muscel) cu câte 15; *P.-Vâlcea, Silistra și Băzargic* cu câte 13. *Deva și Târgoviște* cu câte 12. *P. Neamț* cu 11. Cu câte 10 *Român, Bârlad, Focșani, T.-Măgurele*. Restul de capitale cu mai puține, ajungând până la 1 (*Orheiul*).

În situația pe țară deci, Sibiul este al XI-lea, cu toate că, din punct de vedere al populației (aproape 50.000 loc.), este al XVI-lea: nici un oraș mai mic nu l-a întrecut, în vreme ce el însuși a luat înaintea altor cinci municipii, dintre care unul chiar de două ori mai populat.

Privind chestiunea din punct de vedere ardelenesc, înainte de războiu Sibiul românesc deținea primatul periodicelor noastre, — el fiind capitala spirituală a întregii regiuni stăpânite de Unguri: reședința mitropoliei ortodoxe dela Carpați până la Tisa, sediul Asociațiunii Transilvane pentru cultura și literatura poporului român și al bibliotecii „Astra”; centrul gazetei *Tribuna* și al revistelor *Transilvania*, organ al „Astrei” și *Luceafărul*, al d-lor Goga și Tăslănanu, apoi reședința Consiliului Dirigent ș. a. m. d.

Gloriosul primat fu cedat după unirea cea mare *Clujului*, care a avut în 1928, la zece ani după terminarea războiului de întregire, 64 periodice române sau mixte, iar dacă socotim și Câmpia Tisei, adică Banatul, Crișana și Maramureșul, și *Timișoarei* (34 române și mixte), și *Oradiei-Mare* (22 române și mixte) și *Aradului* (17 române și mixte). Ocupă astfel în ținuturile ardelenesti locul al cincilea, cu 15 periodice românești, întrecând în numărul publicațiilor, dintre orașele mai populate, numai pe *Brașov* și *Satu-Mare*, care are 8 românești (acestea două mai sunt întrecute și de *Lugos*, care are 13).

Vin apoi la rând: *Deva*, cu 8; *Sighet*, cu 7; *Bistrița și Târgul-Mureș*, cu câte 6; *Făgăraș, Oravița și Șimleu* cu câte 5 (câte un singur periodic român apare numai în *Alba-Iulia* și *Sfântul-Gheorghe*).

În Sibiu erau așa dar 17 publicații germane (din totalul pe țară de 103; întrecut, pentru germanism, numai de Cernăuți și Timișoara, adică de fostul centrul austriac și de cel șvăbesc); 14 românești și una singură germano-română (din totalul de 32 germano-române din toată țara); din 32 de publicații, nici una în ungurește. Românii însă

nu mai au astăzi nici un cotidian.

În ordinea vechimii, publicațiile românești erau în 1928 : gazeta bisericească *Telegraful român*, astăzi apărând în al 81-lea an de existență,—fiind fondată la 3 Ian. 1853 (e, după *Gazeta Transilvaniei* dela Brașov, dintre cele mai veche gazete românești ce mai supraviețuiesc); revista *Transilvania*, cea mai veche din toată actuală literatură periodică română, după *Convorbiri literare*, a fost întemeiată în Ian. 1868 de „Astra” și continuă și astăzi, în al 64-lea an, însă așa de obosită, în cât apare odată pe an, ca anuarele instituțiilor ; *Calicul*, revistă umoristică și satirică, dispărută de abia anul trecut (fondată în 1881) *Foaia poporului*, „cea mai veche foaie poporală, națională și politică”, —o gazetă săptămânală în felul „Duminicii poporului” a d-lui Simion Mehedinți, — astăzi în al 41-lea an de existență ; fondată în Dec. 1892 de Ion Russu-Șirianu (1864-1909), și acum condusă de fostul senator Nicolae Bratu ; *Revista economică*, organ săptămânal al soc. „Solidaritatea,” apare de 35 de ani și a fost întemeiată de dr. Cornel Diaconovici, în Ian. 1899 ; *Revista teologică*, lunară, actualmente în al XX-lea an de apariție, înființată de I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae al Ardealului, în 1907 și redactată azi de d. prof. Nicolae Colan, rectorul Academiei teologice andreiene.

Aceste șase reviste și ziare au fost întemeiate încă din naintea războiului. Cele de după întregire, în 1928, erau : *Cuvântul poporului*, săptămânal înființat în 1919, azi. Condus de d. Elie Măgeanu și transformat în organ al partidului național agrar : se bucură de colaborarea d-lor Oct. Goga și Ion Lupăș și împlinește 15 ani de apariție ; *Lumina Satelor*, gazetă creștinească săptămânală, redactată de preotul Ioan Trifa și de alți membri ai „Oastei Domnului”, astăzi e în al XII-lea an de existență ; *Vatra școlară*, fosta revistă oficială lunară a inspectoratului IV școlar din Sibiu, apoi și a inspectoratului V Brașov, înființată în Oct. 1924 de d. Ioan Bratu, actualmente Director General al Invățământului secundar, și dispărută în 1930 ; *Foaia noastră*, gazetă scoasă pentru luminarea poporului român, cu o pagină oficială a Asociațiunii „Astra”, un săptămânal fondat în 1926, sub direcția d-lui dr. Iosif Stoichiță, iar din Ian. 1930 transportată la Cluj ; *Monitorul județului Sibiu*, publicație oficială începută în 1926 ; *Buletin economic*, organ oficial al Camerei de Industrie și Comerț, cu un supliment în limba germană, întemeiat în 1927 ; *Tribuna*, ziar național independent, condus de d. Nicolae Coman Droc, fondat în 1928.

Gazeta mixtă e *Hermannstädter Mitteilungen*, începută în 1921, având un caracter industrial și o apariție neregulată.

*

Pimen Constantinescu.

Dr. Carlo Perussi, Texte alese pentru cursul de limba italiană.

București, tip. „Muguri“, 1933, pp. 230; lei 75

De prof. Carlo Perussi, conferențiar de Limba Italiană, al Academiei de înalte studii comerciale și industriale din București, după ce a publicat câteva manuale de lecturi sau gramatică italiană, a scos în Nov. această nouă carte, ce se distinge mai cu seamă prin varietate de texte și prin actualitatea excepțională a unora din ele. Avem astfel pagini alese din literatura italiană clasică, de la Dante Alighieri și până la Carducci—Pascoli—d'Annunzio (păcat că lipsesc completamente adnotările, așa de uti'e celor ce studiază fără profesor) pagini din literatura italiană contemporană (Svevo, Panzini, Papini, Soffici, Palazzeschi, Angioletti, Marchini și Luigi Orsini); reportaje și reclame chiar din gazetele italiene din vara curentă, cu evenimente de cea mai scilpitoare actualitate că; zborul transatlantic al lui Balbo, bătălia grâului, portul Roma, recordul vaporului „Rex“, ultimele expoziții italiene, zborul aviatorilor români cu hidroavioanele fabricate în Italia, populația orașelor italiene și a Italiei ș. a.; chestiuni de comerț și industrie, de politică mercantilă și rapoarte de târguri, de drept internațional sau de finanțe și economie; rezumate ale unor conferințe de prof. univ. Giorgio del Vecchio și Eugen Poni; fragmente din operele d-lor prof. univ. Nicolae Iorga, Andrei Rădulescu, Victor Gomoiu, ba chiar și scrisoarea II din Eminescu, în traducerea d-lui prof. univ. Ramiro Ortiz, actualmente la univ. din Padova, ș. a.

La sfârșitul cărții se găsește o listă de ziarele și revistele italiene ce se pot consulta la București, adică la „Institutul de Cultură italiană“ din Calea Victoriei, 196, la „Librăria italiană“ din Calea Victoriei, 53, la „Biblioteca institutului economic român“ din Bul. Brătianu, 11, sau la Camera italiană de comerț, din Str. Melodiei 1.

Astfel compusă, cartea poate folosi nu numai studenților, ci oricărui iubitor de cultură italiană.

Pimen Constantinescu

* * *

Z. Sandu (N. Regman). Siluete Filosofice.

Editura Cartea Românească, Buc. 1933. 174 pg. , cu planşe, în 8.

Studiul d-lui Z. Sandu, — cu un capitol introductiv „Viața, știința, filosofia” prezintă o frescă luminoasă a filosofiei clasice a vechilor Hellini.

În adevăr, sunt aproape în paginile acestei cărți, toate figurile gândirii antice—toate școalele—lume care a înobilat ideea și a făcut-o să dureze cu un prestigiu inegalabil de-alungul celor două milenii.

Zenon fruntașul Școlii *eleate*, inventatorul dialecticei, — Thales, întemeietorul școlii ionice, — Anaximandros care dă, cea dintâi încercare de teorie a descendenței, — Anaximene, din Școala mileziană, Anaxagoras raționalistul, — Socrate eticianul, revendicându-și metoda euristică, Xenofon partizan al monoteismului panteist, Heraklit, precursorul evoluționismului și relativismului, sofisti Gorgias și Protagoras, — metafizicianul Platon, ca și Aristipos, întemeietorul școlii cirenaică hedonismul, — Epicureiștii, — se succed în imagini de o senină și autentică evocare.

Sunt teme prezentate în structura lor primară, într'o formă ușor alegorică, nealterate de dialectică și formalism metodologic, de tot procesul savanțelor elaborări: confruntări, valorificări, ierarhizare.

Și dacă găsim o erarhizare organică, de substanță, — un proces de autodeterminare a ideilor, — acest proces trebuie căutat în varietatea dogmatică a gândirilor filosofice și nu într'o atitudine strict voită a autorului.

Preferințele, tendințele, idei—atitudini ale autorului se întuiează în căldura și entuziasmul său învăluitoare, ce imprimă un suflet liric în întregime prezentării acestor filosofi, păstrând însă intact jocul de umbre și lumini, — de adevăr — îndoială sau negație — pe care-l aduce fiecare categorie în parte.

Cât e de adevărat că un subiectiv nu poate ieși din el însuși, o dovedește lucrarea aceasta, care demască pe D-l Z. Sandu din poemele în proză — acele miniaturale frânturi de vis „Tămăioare“.

Stilul poetic temperează rigorismul științific al lucrărilor de acest gen, dovedind mai mult că filozofia, departe de a fi o disciplină rigidă, sobră și ireductibilă pe alt plan al vieții spirituale decât raționalismul și scolasticismul, este dimpotrivă o sinteză substanțială a sufletului omenesc *integral*, îi mărește perspectiva, prin acele simboluri și pretexte conflictuale, — la care se reduce în esență aspectul întreg al lumii.

Cartea D-lui Z. Sandu prezintă însă și un alt interes. În aceste vag conturate siluete filosofice, obiectiv și simultan prezentate — găsim imaginea totală veridică și grandioasă a unei lumi prin excelență cu-

getătoare, lumea vechei Hellade.

Si dacă e un adevăr axiomatic că popoarele înseamnă în conștiința umanității prin luminile spirituale ale eroilor lor, atunci, printre acești eroi, cei dintâi trebuiesc amintiți filosofii.

Aceștia se adresează în esență, la însuși trăirea și interpretarea spirituală acestor lumi; de-aici puterea lor de magi — profeți sau demiurghi.

Astfel, că Dl. Z. Sandu la aspectul istoric și legendar — adaugă o cunoaștere mai aprofundată a acestei lumi: lumea filosofilor antici, în simplitatea, măsura și naturalul vieții și gândirii lor armonioase.

Din desfășurarea limpede — fluentă — naturală, ca și cursul nesilit al unui râu de munte, ce sparge negura codrilor și spulberă bolovanul din cale. — Dl. Z. Sandu — mijlocește cu abilitate intuiție, și egală cultură filosofică, într'un stil pe alocuri încărcat de imagini, de termeni improprii, stil metaforic și greu de propria-i suni stanță, totuși flexibil și adectuat, cunoașterea unei lumi atât de diversă și grea de luminat.

Păcat însă că Dl. Sandu s'a lăsat prea mult furat de vizual și-a uitat în arhitectonica lucrării să imprime specificul fiecărei categorii în parte — mai trașant linear și mai metodic organizat.

La caracterul liric al lucrării, și pentru această unică însușire, — impersonalitatea și difuzarea principiilor care și cereau existențe delimitate, ispășesc vina, adaug impresia netă cu care te desparti după lectura ei: o carte serioasă, ponderată și atrăgătoare în acelaș timp. Iată calitățile, în esență, ale unui studiu închinat tineretului.

Ecaterina Săndulescu.

*

SPIRIT SLAV ȘI SPIRIT EUROPEAN.

În cultura europeană aportul slav a dat naștere la o serioasă problemă. Penetrațiunea unei influențe — de a cărei valoare adânc omenească apusul civilizat se îndoia la început, opunându-i rezistența disprețului — suveran e recunoscută astăzi, dar în acelaș timp e foarte mult discutată. Un suflu nou s'a abătut peste ținutul încheștat și osificat al culturii clasice, aducând cu el un freamăt de neliniște, de turburare

vagă, de spirit evanghelic și de recunoaștere a infinitului ca suprem mister, care planează deasupra acțiunii omenești ca un chinuitor și veșnic semn de întrebare. Veacul trecut a primit aceste idei împăturate în operele romancierilor ruși, fără să-și dea seamă că ele însemnau un pericol pentru ideologia materialistă a timpului. Imbrăcămintea literară în care se prezentau, însufla teamă, iar sentimentul de curiozitate față de o

literatură atât de stranie, de proveniență orientală și barbară, care purta totuși în fruntea ei pecetea iubirii de oameni, a fost mai puternic decât teama.

La întrebarea: ce a dat lumea slavă culturii europene, răspunsul nu se poate formula pozitiv. N'a dat nimic și totuși a dat foarte mult; ceea ce a dat se poate mai mult simți decât gândi. E apropierea de om, de natură și de Dumnezeu—amestec mistic, din care a tășnit idealul iubirii de oameni și nihilismul cultural. Rusul se consideră ca adevărată realitate a lui cu aspirațiile și frământările sale mistice, și de aceea întorcea spatele civilizației, întocmai cum și apusul, care nu înțelegea astfel de atitudini iraționale, întorcea spatele lumii slave, calificând-o de asiatică și barbară. Fiecare avea disprețul său unul față de altul, însă aceste două disprețuri au fost fecunde, căci mai târziu a rezultat din ele o cunoaștere reciprocă. Cunoașterea reciprocă a alimentat la rândul ei primenirea culturii europene, care își perduse idealurile și orientările, înghițite de materialismul epocii. Nu vreau să afirm că, cultura europeană a regăsit pe Dumnezeu prin intermediul scriitorilor ruși și că ea își datorește existența acestei descoperiri. Dumnezeu a existat în cultura europeană și în sistemele idealiste, însă nu în felul propovăduit de ruși. Meritul cel mare al rușilor a fost descoperirea omului, nu a omului făuritor dintr-o întâlnire oarbă de atomi, ci a omului slab, neputincios în fața enigmei universale, plin de vicii și de slăbiciuni, în care sălășluște totuși o scântee divină, o intuiție sacră, care-l face să sesizeze adevărul fără să-l cunoască, și care-l pune în contact cu semenii săi prin flacăra Evangheliei.

Influența slavă n'a exercitat desigur un curent sau o acțiune efectivă în apus, ci a creat doar o dispoziție pentru primirea unui har, care trebuia să sfințească drumurile noii direcții spirituale. Sunt mulți contra recunoașterii acestei influențe, însă dacă le amintim acestora, că epoca noastră socialistă a fost pregătită latent de gânditorii ruși, cari au știut trezi interes față de cei oproșiți, dezvoltând sentimentul milei, vom aduce o dovadă suficientă. Doctrinarii germani n'au adăugat nimic decât formulele și turnarea în sistem.

Literatura rusă, prin adâncă ei pătrundere în tainele vieții și ale morții, prin farmecul ei mistic și vizionar, legată de cer și de pământ, a rămas și astăzi un câmp al misterului. Cititorul rătăcește prin acest câmp îmbătat de lumina nouă ce o răsfrațează orizontul slav. O carte rusească este o evanghelie pusă în mână celui ce vrea să se regăsească pe sine însuși. În acest labirint e călăuzit de cele două principii evanghelice: blândețea și iertarea, așa că, o parte din el înrudită cu ceea ce e universal și etern în cărțile acestea, îi va spune că omul, cu toată animalitatea sa, este un subiect mai interesant decât un tratat rigid de fizică sau chimie care încearcă să reducă totul la materie. Aici a fost punctul în care s'a resimțit mai mult influența slavă, care, în afară de literatură, unde ea a creat un adevărat curent, mai ales în Germania, a modelat și spiritele dând Europei o hrană nouă. Hrana aceasta e de aceeași esență ca și prima carte care a înfrățit pe oameni și care le-a dat pacea și liniștea: Evanghelia.

Ionel Neamțu.

CRONICA TEATRALA

Turneul *R. Bulfinski* : „Samson“ piesă în 4 acte de H. Bernstein.

Turneul *Toni Bulandra* : „Apașul X.“ comedie în 4 acte de Georges Berr și Louis Verneuil.

*

Înainte de a recenza spectacolele date de trupele bucureștene, în decursul lunilor Octombrie și Noembrie, să-mi fie îngăduit — pe cât va permite spațiul restrâns al revistei — să fac câteva reflexii, atât în privința ansamblului cu care aceste trupe ne onorează, cât și în privința interpretărei.

Este o mentalitate care dăinuiește cam de multă vreme, ca trupele ce se înjghebează pentru turneuri, să fie alcătuite din elementele ratate ale teatrelor bucureștene, elemente care populează cafenelele, negăsându-și angajament, nici în teatrele de cartier ale Capitalei. S'a formulat credința, că personalitatea directorului trupei e suficientă pentru a se asigura succesul piesei, și că provincia nu ar avea nevoie de un ansamblu omogen, ca și cum provincialii ar fi incapabili să diferențieze arta de cabotinaj și exhibiție.

O mentalitate cu totul greșită, care face ca spectatorii să ocolească trupele de turneuri și să prefere cinematograful, unde cel puțin au posibilitatea să vadă — de cele mai multe ori — un ansamblu pus la punct.

Cei ce întreprind turneuri, tre-

buie să fie convinși, că procentul cel mai mare de spectatorii în provincie, este dat de pătura intelectuală și că această pătură, numai e cătuși de puțin dispusă să susțină trupe, care nu fac de cât să sfideze — atât prin alcătuirea ansamblului, cât și prin felul de interpretare — sensibilitatea artistică a spectatorilor.

Suntem mirați când pe scenă, interpreții dau impresia unora care nu au și nici nu au avut nimic comun cu teatrul, și care — prin felul stângaci de redare — nu fac de cât să micșoreze din jocul impecabil a interpretului principal. Ori cât de mare ar fi valoare artistică a aceluia ce patronază turneul, ansamblul prost îi întunecă și diminuează personalitatea și efectul ce-l face asupra spectatorului e dezastros. E suficient să amintesc, pentru a evidenția cele relatate mai sus, că acum câțiva ani, marele tragedian Moisi, în turneul pe care l'a făcut în România, nu a avut succesul dorit, tocmai din lipsa de omogeneitate, care nu a putut fi acoperită de marele talent al celebrului artist.

O altă mentalitate greșită este modul de interpretare. În decursul unei trecute, la spectacolul „Apașul X.“, am avut posibilitatea să ne convingem de credința pe care o au artiștii, că, pentru provincie, interpretarea unui rol, trebuie, să difere de acela din capitală, transformând jocul într'o exhibiție de circ. În tâmplarea a făcut, ca la sfârșitul

stagiunei trecute, să iau parte în București la acest spectacol, și tot întâmplarea mi-a dat prilejul să constat, că d. Țăranu, care la București a dat rolului o reliefare justă, așa cum poate da talentul cu care este dotat, evidentând humorul dintr'un joc fin și degajat, să-l vedem în provincie, în acelaș rol, transformând jocul într'o exhibiție grotească, pe care suntem obișnuți s'o vedem numai la trupele de circ. E profund regretabil că suntem puși în situație de a critica felul de a juca al d-lui Țăranu. Trebuie însă și dânsul să înțeleagă, că provincia dorește să vadă numere de circ, la circ, iar pe scena teatrului, teatru.

Am dori să se știe de toți acei care ne vizitează, că arta trebuie să fie aceeaș pretutindeni, că interpretare nu trebuie să difere de la oraș la oraș; și că — făcând abstracție de public — artistul trebuie să fie perfect identificat cu rolul; că humorul reese din jocul cât mai apropiat de realitate și nu din grotescul, cu care artiștii cred că au captivat sala. Este în detrimentul tuturor acelor care întreprind turneuri, a mai continua această stare de lucruri, pentru că într'un viitor apropiat, atunci când se va constata lipsa de spectatori, nu aceștia vor fi cei vinovați, ci domniile lor.

Ne facem ecoul tuturor care incurajază arta dramatică românească, cerând de la artiști o interpretare justă, lipsită de artificialitate, după cum directorului trupei îi cerem să-și selecționeze

totdeauna ansamblul ce-l însoțește.

*

Turneul d. *Bulfinski* ne-a adus pe „*Samson*“ de H. Bernstein, o piesă pe care autorul a scris-o când era foarte tânăr, și care lăsa să se întrevadă de atunci, resursele dramatice cu care creatorul „*Secretului*“ a dat dovadă că este înzestrat: tehnică, acțiune desăvârșită, efecte bine dozate, dialoguri vii, expresivitatea personajilor, conflictul bine plasat. „*Samson*“, păcătuiește prin lipsa de omenesc, prin prea puțină aprofundare a conflictelor sufletești și prin prea marea desvoltare a tiradelor, ce obsec spectatorul. Ceiace Bernstein a redat însă mișunat în această piesă, este caricaturizare societății aristocrate franceze, caricaturizare ce ne înfățișează putreziciunea și depravarea acestei societăți sărăcite.

Aristocrata Anne Marie — o femeie plâpândă — este căsătorită din îndemnul părinților, cu financiarul Jaques Brachard, un om cu o înfățișare brutală, ridicat la această treaptă socială numai prin expediente. Trecutul acestui om, pune în imposibilitate pe Anne Marie să-l iubească și de aceia caută scăpare, înșelându-l cu Le Gauvain, un tip de lichea, îmbogățit din câștigurile de la bursă, câștiguri prilejuite de Jaques Brachard. Curând acest tip produce desamăgire tinerei aristocrate. Jaques, care iubește nebunește pe Anne, află totul și jură răzbunare aceluia ce i-a fu-

rat soția. Produce la bursă o scădere a acțiunilor, din care cauză ese ruinat atât el cât și Le Gauvain. Brachard, devenit acum sărac, Marie este sfătuită de părinți să divorțeze; refuză această propunere dorind să rămână și mai departe — de formă — soția lui Jaques, deși repulsia pentru acesta este aceiaș ca și înainte. Cu toate că la un moment dat, pare a avea o clipă de revenire, Anne Marie rămâne neînduplecată până la sfârșit, evidențând diferența dintre origina aristocrată a ei și trecutul dubios al soțului.

D. Bulfinski în rolul lui Brachard, ne-a prilejuit scene emoționante, reliefând talentul putronic pe care domnia Sa îl posedă. Identificat cu rolul, d. Bulfinski captivează spectatorul prin naturala interpretării și prin jocul pur omenesc. Anne Marie a fost redată cu multă justețe și finețe de d-na *Nelli Cutavo*. O interpretează cu mult simț artistic și resurse de bună ingenuă. D-na *Maria Ciucurescu-Bulfinski*, în rolul mamei, ne-a convins că cei 50 de ani de teatru, nu iau răpit nimic din suplețea și finețea jocului cu care ne a obișnuit minunata interpretă a „Coanei Veta”. Anii au lăsat urme pe figura d-nei Ciucurescu, artista a rămas însă aceiaș pe care o știm din copilărie, deși și atunci numărata cam un sfert de secol de teatru. Simpatică și cu mult realism, interpretarea D-lui Jeles. În notă justă d. și d-na Serban și d. Coco Danielescu. D. I. Manu,

în rolul tatălui, șarjat și cu accente nazale. În general ansamblul a fost bine ales și interpretarea mai mult de cât lăudabilă. Desigur că meritul e al D-lui Bulfinski, care ne-a dat prilejul să luăm parte la un spectacol, în care întreg ansamblul s'a achitat cu multă conștiinciozitate de rolurile avute, convingându-ne că și trupele de turneu pot da spectacole bune, atunci când cei ce le conduc știu să-și aleagă elementele, punând mai presus de reușita materială, reușita morală.

*

D. Toni Bulandra ne-a adus „Apașul X”, comedia de Louis Verneuil, scrisă în colaborare cu Georges Berr. Ca în tot ceia ce a scris Verneuil, acțiunea acestei piese este vie și susținută. Intreaga lucrare însă, este brodată pe prea multă neverosimilitate. Apașul X., este un spectacol ușor, care amuză, fără a ne captiva humorul, pe care autorii ni l-au dat numai prin senzational. De la început până la sfârșit se succede o serie întreagă de episoade, care mai de care de necrezut, culminând cu partea finală, care la un moment dat ne lasă nedumeriți, neștiind dacă luăm parte la sfârșitul unei piese de teatru sau la sfârșitul unei întrări comice de circ. Focurile de revolver, lupta simulată și țipetele, puteau foarte bine lipsi din piesă.

Fabricantul de păpuși Du-montier, este căsătorit cu o femeie

al cărui temperament e în contradicție cu al său. Dumontier, este omul preocupat numai de afaceri, soția sa de senzațional și aventură. O ceartă survenită, hotărăște pe Ginette — de altfel o femeie cinstită — să-și înșele soțul, cedând tânărului Serigny, care o curță de multă vreme. Întâmplarea face ca în apartamentul tânărului, unde Ginette se dusesese pentru a-și înșela soțul, să pătrundă un apaș ce venea să fure un „Rubens“. Felul de a vorbi al acestuia și ingeniozitatea de care dă dovadă, ingeniozitate culminată prin pătrunderea în imobilul soților Dumontier, substituindu-se unui mare fabricant din America, seduce pe tânăra Ginette. Indemnata de acesta să fugă împreună, cere un răgaz pentru a-i da răspunsul. A doua zi, în apartamentul locuit de apaș, descopere că este un romancier. Soțul care întâmplător află adresa, sosește și el, și totul se sfârșește prin cedarea soției de către Dumontier, tânărului romancier.

Din interpretarea piesei se ridică: d-na *Maria Mohor*, d. *Toni Bulandra* și d. *Gărdescu*

D-na Maria Mohor, a redat rolul soției înclinată spre aventură, cu mult temperament și eleganță. D-sa posedă resurse inepuizabile de talent, marcând cu personalitatea sa rolurile ce i se încredințează. Jocul d-nei Maria Mohor, are o naturalețe și o suplețe ce impresionează.

Veșnicul tânăr, d. Tony Bulandra, a reliefat în rolul apașului, o figură simpatică, angrenată

la un joc remarcabil de scenă. O creație mulțumitoare d. Gărdescu, în rolul fabricantului de jucării. Nu am înțeles de ce d-sa a căutat să înfățișeze mersul unui bolnav de tabes, pentru că din întreaga desfășurare a piesei, autorii nu ne-au lăsat să întrezărim, că Dumontier ar fi prins în ghiarele acestei boli.

Restul ansamblului mediocru. Creații șterse și stângace.

Am lăsat la urmă pe d. I. Țăranu, pentru că jocul său a fost o exhibiție pe care nu i-o putem îngădui. Talentul ce-l posedă, ar fi fost suficient să ne redea humorul dintr'un joc plin de naturalețe, iar nu din șarjare. Credem că va trebui să recunoască, că între interpretarea de la București și cea din provincie, e mare deosebire. Nădăjduim că pe viitor vom avea ocazia, să-l vedem așa cum eram obișnuiți să-l vedem pe scena teatrului „Regina Maria“, iar nu ca în revistele ce le juca la cinematograful Frascati. Ceiace se poate îngădui într'o revistă, nu se poate îngădui într'o piesă.

Aceiași nădejde avem, că la un viitor turneu, d. Tony Bulandra își va selecționa ansamblul, pentru a ne dispensa de jocul rigid al marionetelor ce l-au însoțit.

Mircea Alexiu.

Muzeul Bruckental, a adăpostit în una din sălile sale — în decursul ultimelor săptămâni ale lunii Decembrie — cele 50 de pânze ale pictorului sibian *Hans Hermann*.

Majoritatea pânzelor expuse, au fost peisagii de iarnă, cadrând minunat cu anotimpul, portrete și o compoziție de dimensiuni mai mari („Turnătoria Rieger“).

Pictorul Hermann mi-a dat —cu o decenie în urmă—ocazia să mă rostesc, cu prilejul expoziției făcute în București, și mi-a făcut plăcere să remarc acuma, că fagăduiele ce se evidențiau atunci, nu au rămas numai simple constatări, arta domniei-sale evoluând continuu. În decursul unei decenii și-a refăcut complet paleta, marcând o gamă bogată de culori, în jocuri ordonate de lumină. Și-a revizuit desenul, care pe vremuri era superficial, dându-ne lucrări bine conturate și corecte ca factură. Compoziția din actuala expoziție, evidențiază cele

relatate de noi, întreg ansamblu —grupat pe centru—fiind de o perfectă corectitudine desenat. Coloritul, într'o gamă susținută, redă atmosfera greoaie de uzină, tonalitățile sobre îmbiindu-se cu efectele delicate de lumină, și transparențe tonale. E o mișcare continuă în această bucată, în care viața pulsează și se frământă.

Toate lucrările prezentate de d. Hermann, sunt pline de vibrație interioară și de ritm, redând cu căldură exuberanța coloristi-

că locală, atât a ținuturilor, cât și a oamenilor. Contrastele de tonalități, lipsite de duritate, marcate în special în peisagile de iarnă, reliefează evocările lirice din melancolia munților și plastica priveliștilor românești. „Priveliște spre Negoiu“, este plină de poezie, și contrastul între albul zăpezii și galbenul frunzei de toamnă, este de un accent coloristic ce mulțumește și ochiul și sufletul.

D. Hans Hermann și-a trasat un drum ales în pictură și nădăduim, că arta sa va continua să evolueze, posedând resurse de talent, manifestate prin construcția liniilor și o paletă bogată de culori. Dorim ca pe viitor să se debaraseze de tonalitățile de cobalt, care l'au obsedat prea mult în actuala expoziție și portretele să fie lipsite de prea multe detalii, ce apropie pictura de fotografie, răpindu-i din viabilitate.

*

Concomitent cu această expoziție, d. *Naghy Imre*, în sala restaurantului „Thalia“, expune pictură și desen de-o factură modernistă. O bună parte din lucrările d-lui Imre se remarcă printr'un desen corect, lasând impresia că domnia-sa stăpânește desenul, și poate jongla cu liniile.

Dacă i se pot reliefa calități de bun desenator, acelea de colorist urmează a le trece sub tăcere, pretutindeni ieșind la i-

veală, lipsa de calitate în interpretare, și de siguranță în compunerea pastei. Coloritul său este dur, de o cromatică tare, care poate fi admisă numai în arta decorativă. În cea mai mare parte a pânzelor, culoarea este frământată, și planurile mari de redare, îți dă impresia unei picturi neterminate. Dacă la acestea mai adăogăm lipsa de transparență și o sărăcime neobișnuită de paletă, lipsa de sensibilitate și multă superficialitate, vom ajunge la concluzia, că d. Imre, nu posedă nici discernământ, nici calități dela care să se întrevadă un talent în formație.

Ceiace se poate menționa din întreaga expoziție, e autopotretul bine construit și transparent colorat — și cele patru desene în tuș, care relevă un desenator meritos.

*

La sfârșitul lunei Decembrie d. Prof. Avrigeanu a vernisat expoziția sa de pictură, în una din sălile liceului „Gh. Lazăr“.

Domnia-sa aduce o varietate întreagă de pânze: portrete, peisagii, naturi moarte și câteva coane. Pictura d-lui Avrigeanu, exteriorizează voință și sensibilitate în interpretare, coroborate cu un desen precis și larg. Florile, în deosebi, posedă multă frăgezime; tonalitățile șterse, amintesc minunatele flori ale lui Luchian. Peisagiile câmpenești desprind o notă de melancolie, lasând să se întrevadă frământări sufletești.

Pictura bizantină, redată în cele câteva icoane, relevă o au-

tenticitate primitivă. Contrastele de tonalități, îmbiate de un colorit vibrator și ritmic, simplitatea liniilor și echilibrarea desenului, sunt calități ce evidențiază un pictor de biserică, pe care se va putea conta.

Nădăjduim că în viitor, d. Avrigeanu își va reface paleta, eliminând tonalitățile plumburii de care face prea mult abuz în peisagii întru cât aceste tonalități sunt lipsite de transparență; la fel tonalitatea de ocre din figuri. Deasemeni nădăjduim, că portretele vor fi mai aprofundate, pentru a nu se mai avea convingerea, că sunt lăsate în stadiul primei impresii.

Ceiace ne prezintă d. Avrigeanu, este o muncă pe care o relevăm cu satisfacție, mai ales acolo, unde se poate privi cu încredere în viitor.

Mircea Alexiu

Sibiul muzical

Cultivarea simțământului estetic sub forma adâncită a muzicii a însemnat totdeauna preocuparea de căpetenie a Sibiului cultural. O puternică tradiție muzicală a încheat aci un suflet sensibil armoniei tonurilor, în melodia cărora se făuria în acelaș timp — o conștiință națională și una socială tot deodată.—Cultul cântecului popular mai ales, a închipuit în trecut un schit în care oropsitele noastre

suflete își întăreau credința în permanența românismului.

Urmând acestei respectabile tradiții, Sibiul și-a desfășurat activitatea-i muzicală și după războiu cu elan crescut din pilda amintirii slinte a lui *Gheorghe Dima*. *Timotei Popovici* și *N. Oancea* au știut la rândul-le să dea orașului toată strălucirea lui muzicală de altădată și suntem nespus de fericiți să constatăm azi că prof. *I. Delu* dela liceul „Lazăr” s'a simțit obligat să mențină la aceiași impunător nivel o activitate ce a însemnat totdeauna o glorie a Sibiului.

În cursul lui 1933, maestrul *Delu* și-a dovedit cu prisosință olteneasca-i hărnicie organizând coruri și concerte, fie în cadrul despărțământului sibian al „*Astrei*”, fie în acel al Reuniunii de cântări „*Gh. Dima*” sau în sfârșit contribuind la reușita serbărilor ocazionale.

Reuniunea de cântări „*Gh. Dima*” a concertat la 23 Febr. și 3 Iunie cu un program de muzică instrumentală și mai ales corală. Concetățenii noștri sași, buni cunoscători în ale muzicii, au avut frumoase cuvinte pentru aceste manifestări (vezi „*Tageblatt*” 25 Febr. și 8 VI 1933), iar gazetele bucureștene s'au ocupat pe larg de aceste adevărate evenimente.

Fiindcă spațiul nu ne îngăduie să insistăm mai mult, vom nota numai câteva însemnări asupra ultimului concert al maestrului *I. Delu*: cel din 7 Dec. 1933.

A fost un concert simfonic cu un program de înaltă artă

îmbrățișând, cu aceiași dragoste, atât pe compozitorii străini cât și pe cei români. S'a executat mai întâiu „*Divertiment rustic*” de *Sabin Drăgoiu* cu teme de colindă, doină, bocet, dans și cântec de nuntă, în care compozitorul a dat glas valorilor subtile ale folklorului nostru muzical. A urmat poemul simfonic al lui *I. Nona-Oiescu* „*Les enchantement d'Artemide*” de o caracteristică expresie romantică și de un rafinament melodic și armonic ce cu greu se poate realiza. Din compozitorii străini s'a interpretat uvertura „*Râpirea din serai*” de *Mozart* și mai ales *Simfonia V în Do minor* a lui *Beethoven* cu toată marea și tumultoasa variație a gamelor ei sufletești, pentru a căror dificilă executare maestrul *Delu* a dovedit calități unanim apreciate de un select auditor.

A fost una din acele manifestări ce tind să ridice nivelul vieții provinciale la înălțimile adevăratei spiritualități.

D. Gerariu.

*

Crăciunul vremurilor de acum nu mai cuprinde aproape nici una din dătinile aceluia Crăciun al copilărie noastre, când colineele sau vestirea nașterii lui Iisus, umplea sufletele tuturor de adâncă și curată creștinătate. Aceste datine erau îndeplinite și păstrate de cetele fericite ale copiilor și ocrotite de dragostea și înțelegerea părinților. Cântecile cristaline de colind îți primenea într'adevăr sufletul, pregătindu-l în sens creștinesc pentru sfințele sărbători.

Astăzi, această pregătire se desăvârşeşte în fum de cafenea şi sgomot de jazz. Viaţa nu poate îngădui nici o clătinare a plăcerilor pe cari, hârşită, le doreşte şi pe care timpul înţelegător, le acordă.

Rămâne doar în grija bisericei de a aminti rosturile, a căror viaţă a pălit.

Astfel, în ajunul sărbătorilor Naşterii Domnului, corul catedralii, sub conducerea D-lui Prof. *Timotei Popovici*, a dat un concert de colinde, ascultat cu evlavioasă atenţiune de către un public ales. Bucăţile, în majoritate compoziţii ale maestrului *Popovici*, au impresionat adânc; acest concert măestrîtrit condus şi cu bucăţi atât de frumos cântate, a produs în sufletele ascultătorilor acea dorită întoarcere către curăţenie şi creştinătate.

Sunt bucurii pe care nu le-ai cunoscut sau le-ai uitat, şi din care odată împărtăşit, trebuie să le doreşti.

* * *

Conferinţele „Astrei“

Seria conferinţelor acestui an, organizate în cadrele „Astrei“ locale şi a Federaţiei Corpului Didactic Secundar, a fost deschisă în ziua de 5 Noebr. 1933 de vicepreşedintele „Astrei“ Dl. Dr. *Gh. Preda* vorbind despre „*Lupta contra criminalităţii*“. D-sa şi-a ales acest subiect având în vedere atât cruzimea şi cinismul ce-l găsim în crimele din ultimul timp cât şi situaţia intelectuală, familiară şi socială a criminalilor.

După ce schiţează diversele concepţii referitoare la problema

criminalităţii, D-sa se situează pe punctul de vedere biologic şi social prin care trebuie privită crima, — şi tot accentul îl pune pe mediul social, care întocmai ca un bulion de cultură microbiană poate cultiva germeii criminalităţii. În acest sens au un rol determinant factorii sociali, economici, politici, morali etc. precum şi cel al plăgilor sociale: alcoolism, sifilis etc.

Lupta contra criminalităţii trebuie să vizeze deci mediul social, de unde necesitatea unei profilaxii efective a plăgilor sociale organice şi morale, şi acestea pe baza conservării, stăpânirii de sine, a menajării sensibilităţii şi a risipei de energie.

Ca de obicei conferinţa D-lui *Dr. Preda* a ştiut să făurească o atmosferă de viu interes în jurul problemei discutate, cece se datoreşte desigur şi volubilităţii cunoscute a conferenţiarului.

Di *Dr. Preda* a vizat o problemă de actualitate privind-o din adevăratul ei punct de vedere: cel social. Într'o epocă în care individul este jocul forţelor sociale — şi această stare caracterizează vremurile şi viaţa socială de azi — manifestările criminale aproape nu mai pot fi prinse şi modificate prin sancţiuni asupra individului. Haosul tendinţelor nenumărate şi antagoniste desaxează cu uşurinţă armonia psihobiologică individului încât faptele criminale nu-s atât expresia individului cât a conflictelor sociale în mâna cărora individul este doar o armă... înarmată. Germenul cri-

mei e în societate. Asupra ei trebuiesc aplicate măsurile de prevenire a criminalității. Ceeace-i și concluzia de înaltă valoare etică a conferențiarului.

*

Au urmat apoi o serie de trei conferințe în cadrele secției sportive „Șoimii Carpaților“ ale „Astrei“ secție condusă de Dl. Dr. *L. Ionașiu* al cărui spirit organizator a reușit să imprime un cadru frumos manifestărilor sportive ale tineretului român din localitate Conferențiarilor aleși: Dl Căpitan *Petre Lazăr* conferențiar la O. N. E. F („Organizarea rațională a educației fizice practice“), Dl *Tărchilă* și Dl *Prof. univ. Dr. Valeriu Bologa* din Cluj („Educația fizică în cursul veacurilor“), au reliefat importanța educației fizice și delimitarea ei la sfera utilității și-a unui divertisment energetic inviorător. Și această restricțiune rațională a sportului, o considerăm ca o sugestie necesară față de excesele și orgiile cultului muscular ce-l vedem efectuându-se cu sacrificarea sau neglijarea unor preocupări mult mai urgente și de-o valoare superioară.

*

Dl. Prof. univ. Dr Iuliu Moldovan președintele „Astrei“ vorbind despre „*Biopolitică*“ oferă publicului intelectual din Sibiu o clară expunere a unei probleme din cele mai importante, actualei stări sociale.

D-sa, ca exponent al acestei concepții socio-biologice la noi în țară, situează biopolitica la nivelul unui punct de vedere, care

ar trebui să orienteze evoluția vieții sociale. Biopolitica într'adevăr definește principiile de conduită, intrucât scopul ei este grija materialului biologic al societății, bazată pe selecția valorilor nu după criterii materiale, ci după acele ale calităților morale și fizice ale individului.

Se crede în general (cei slabi mai ales) că mediul social material favorizează pe oricine, că „banul face pe om“. Și-aceasta intrucât toți ar avea aceeași capacitate în condiții materiale ambiante identice. De aici principiile metafizice ale democrației. Or, în realitate nu există egalitate. Natura nu recunoaște decât existența inegalității și aceasta-i o dogmă. Biopolitica o respectă când susține existența unei inegalități ereditare biologice, de unde o inegalitate în ceea ce privește limita capacității intelectuale. Fiecare individ, precum fiecare societate, își are o limită de capacitate biologică, deci de a munci, de a crea, organiza — diferită. Ca repercursiuni sociale, fiecare individ sau societate va avea o ascensiune socială proprie, ceea ce duce la o inegalitate de drepturi și datorii, de unde lipsa unei fraternități (viața fiind luptă între forțele distructive și cele constructive) și libertăți absolute.

Paralel însă cu această perpetuă limită biologică a capacității intelectuale există și o continuă acumulare de cunoștinți oferite de civilizație. Aceasta cere la rândul ei o persistentă supraîncodare a creierului. Va veni însă

o vreme în care creerul nu va mai putea suporta starea tensiunii crescânde. Și aceasta se'n-trevede din faptul, că oamenii superiori nu mai apar des, capacitatea lor de reproducere scăzând simțitor. Or, o natalitate insuficientă tocmai a valorilor, duce la dispariția culturai și-a civilizației (ex. Romanii) — duce la dominarea valorilor distructive, inferioare (ex. în Rusia).

Se poate însă evita această cale de disoluție prin scăderea mortalității, mărirea natalității, eliminându-se unele boli sociale organice și morale. Realizarea acestor tendinți biopolitice ar determina mărirea capacității biologice a neamului, promovarea elementelor superioare.

După ce evidențiază valoarea eugeniei (o ramură a concepției biopolitice) prin care aceasta primește și un cadru național, D-l Prof. *Dr. Moldovan* consideră una din fundamentalele forțe de consolidare și asanare a sufletului neamului românesc, transformarea principiilor biopolitice în obligațiune de stat, infiltrându-se în sufletul tinerei generații, încă din școală. Și această năzuință e prevăzută în programul de propagandă culturală a „Astrei“.

Considerăm — în ceea ce ne privește — necesar, completarea acestei griji față de biologicul nostru, printr'o deosebită grije și față de valorile, morale în măsura în care asanarea biologică nu imprimă acelaș conficient selectiv stratului sufletesc al unei societăți.

Dl Prof. Dr. Lucian Bologa

ținut o interesantă conferință tratând despre „*Valoarea biologică a religiei*“. Plecând de la constatarea că „biologicul“ nu se poate identifica „fiziologicului“ întrucât „biologie“ însemnă „știința vieții“ — viața, care are un aspect fiziologic și unul psihologic. Conferențiarul caută să arate rolul unei fundamentale tendinți psihofiziologice: trebuința de a trăi — în geneza credinței religioase.

Bazat pe numeroase mărturisiri, ale diferitelor persoane, D-sa constată, că împrejurările în care se face mai des apel la puterea divină, sunt de două feluri: întâmplările personale, în cari e pusă în joc însăși existența vitală a omului, și evenimentele de distrugere ale vieții (boala și moartea) — ca fenomene care îl conving și îl face să simtă existența unor limite ale vieții individuale. Prima categorie de evenimente îi deșteaptă ideia de Dumnezeu pe care-l chiamă în ajutor, a doua făcându-l să se gândească la posibilitatea aproape certă a unei vieți dincolo de mormânt.

Echilibrul psihofiziologic tulburat de cele două categorii de circumstanțe și manifestat prin spaimă, frică, groază, neliniște, insomnie etc. — toate lovind direct în trebuința de a trăi — se restabilește datorită credinței în Dumnezeu și în viața viitoare.

Dl L. B. prin vastul material documentar adunat în una din lucrările D sale: „Psihologia vieții religioase“ (din Publicațiile Inst. de Psihologie al Univ. dia Cluj) oferă a competență sufi-

cientă în cadrul problemei expusă obiectiv și clar.

Dr. I. Popescu-Sibiu

*

„Thesis“

Continuăm dările de seamă asupra activității grupării Thesis, din localitate, ale cărei ședințe săptămânale se țin în localul Prefecturii.

În luna Septembrie a avut loc întrunirea de deschidere a celui de-al doilea an de activitate. Luând parte și Dl. I. Focșeneanu redactorul „Brașovului literar“ s'a pus în discuție proiectul de activitate al Societății Scriitorilor Independenți din București. D-sa luând contact efectiv cu membrii acestei Societăți, a făcut o expunere a cauzelor cari au dat naștere Soc. Scriitorilor Independenți, precum și schițarea organizării mijloacelor de activitate și a scopului ce-l urmărește. Aceasta în vederea unei eventuale colaborări a grupării Thesis, în cadrele noii organizații a scriitorilor.

Dl. Prof. Al. Dima, care a tratat în acest sens încă din Iunie cu Dl. Romulus Dianu, inițiatorul acestei Societăți, propune și se admite a nu se lua încă o hotărâre până la elaborarea clară a programului Scriitorilor Independenți.

Dl. Dr. Popescu-Sibiu comunică posibilitatea de colaborare a grupării Thesis cu „Astra“. S'a

admis, în înțelegere cu Dl. Prof. S. Teșosu, președintele despărțământului „Astrei“ ca un membru ales al grupării să facă parte din comiteul „Astrei“. Paralel cu activitatea în colaborare cu „Astra“, gruparea menținându-și independența, va desfășura și o activitate culturală și de creație proprie.

Dl. Dem. Pand. Popescu recită „All Italia“, creație proprie în limba Italiană.

Dl. Horia Petra-Petrescu citește o schiță, „Fanfarele durerii“, prin care remarcă, în legătură cu desvelirea monumentului lui Gh. Coșbuc — calitățile poeziei sănătoase a poetului (schița a apărut în Provincia literară Nr. 11).

Dl. Focșeneanu recită o poezie originală „Braful“, în care încrustează câteva imagini pline de gingașie și finețe.

În una din ședințe s'a stabilit programul aniversării lui Iosif, Chendi și Cerna pe care o va organiza gruparea în luna Februarie.

Dna. Săndulescu citește câteva poezii originale; „Noapte“ „Melodii de toamnă“ „Zori de primăvară“ și „Funigei“.

Dl. Pimen Constatinescu schițează activitatea istoricului literar și poetului italian Arturo Graf.

D-sa recită câteva poezii caracteristice poetului pesimist: „Marte regină“ „Asfințit tragic“ și „Idee fixă“.

Dl. Al. Dima propune, ca în viitor poeziile italiene să se citească și'n original pentru a servi și muzicalitatea cadențelor italiene.

Dl. Pimen Constantinescu observă marea lipsă de care suferim în materie de istorie literară.

Manualele de școală conțin multe inexactități grave. De ex. Zamfirescu e considerat ca un poet al Mării Negre, când în realitate a cântat Marea Mediterană.

D-na Ec. Săndulescu face o expunere critică a romanului „*Adela*” de G. Ibrăileanu. D-sa susține, că romanul modern, depășind stadiul acțiunii a evoluat continuu în ultimul timp spre romanul de analiză. Epicul redus la ultima expresie este întocmit cu formule de valorificare și adâncime de analiză în sensul tuturor dimensiunilor sufletești.

În „*Adela*”, roman autobiografic, D-sa găsește puncte psihologice inexplicabile (imposibilitatea eroului de a se apropia de *Adela*). Pe alocuri *Di. G. I.* se salvează într'un lirism descriptiv susținut și transfigurat pe viziunea pitorescului, încât nu găsim pe gânditorul pe meditativil *G. I.* așa cum îl cunoaștem din cugetările și criticele D-sale.

Di. Al. Dima observă, că atunci când în descrierea peisajilor sunt expresii noi, descrierea e valabilă. În ceea ce privește critica faptului că autorul insistă prea mult asupra personajului principal neglijând caracterizarea, D-sa răspunde că „*Adela*” fiind un roman psihologic, interesul stă în cunoașterea proceselor psihice ale eroinei și nu în acțiuni cari ar zugrăvi personaje secundare. Chiar când se dau oarecare relații despre personajele secundare. Acestea sunt numai puncte de excitație pentru cunoașterea reacțiilor eroinei.

Di. Neamțu citește o schiță

psihologică originală „*Beția*”.

Di. Al. Dima prezintă cartea de călătorii „*Imagini Italiene* a D-lui Tudor Vianu, care a pus la contribuție erudiția sa estetică, gustul său artistic, ca și talentul de poet, dându-ne una din cele mai prețioase lucrări ale anului literar.

Dna Săndulescu Ec. citește un eseu original de psihologie colectivă „*Sufletul modern*”, o oglindire a sufletului nou și dramatic al veacului XX-lea. După expunerea amplă a condițiunii umane în lumina psihologiei, etice și estetice actuale, consideră acest suflet la capătul unei evoluții de autodeterminarea de civilizație și cultură — și reabilitat prin locul forțelor libertare.

Di. Mircea Alexiu citește reportajul artistic ce l-a făcut asupra pieselor „*Samson*” (Turneul Bullfinski) și „*Apașul X*” (Turneul Bulandra — *Măria Mohor*). În cadrul unei critici obiective relevă ușurința cu care se prezintă o piesă în provincie, atât în ceea ce privește ansamblul cât și în jocul rolului. (Reportajul îl publicăm în acest număr al revistei).

Di Al. Dima expune rezumativ o lucrare a D-sale care va apare în curând: *Influența lui Hegel asupra lui Eminescu*. D-sa citează mai întâi pe cercetătorii influenței hegeliene asupra lui Eminescu dela *I. Scurtu* și până la *T. Vianu* și *Gh. Călinescu*, arată apoi căile prin care Eminescu a cunoscut pe Hegel, ocupându-se atât de frecventarea directă a textelor hegeliene cât și a cursurilor despre Hegel ale pro-

fesurilor din școalele hegeliene. Infățișează după aceea înrăuirile lui Hegel în poezia și proza lui Eminescu distingând următoarele motive: spiritualismul, imanentismul lui D-zeu în lume, incognoscibilitatea spiritului absolut „viclenia rațiunii“, rolul individualității în istorie și urmele filosofiei politice lui Hegel. Dl *Dima* mai observă, spre deosebire de restul criticeii, că Eminescu a fost hegelian în epoca studiilor sale, și antihegelian mai târziu.

Dl. *Paul Constant* citește o schiță, creație personală. „*Examen direct, avansat pe loc*“

D-na *Săndulescu* recenzând „*Tara de Kuttý*“ de Dl *Tudor Arghezi*. Remarcă existența acelorși mijloace cunoscute ale Dlui *Arghezi*—și'n realizarea acestei opere de satiră socială: ironia, epitetul abject și dur, metafora sublimată în poantă directă, acidă și grea de propria-i substanță, elemente ale unui realism psihologic dincolo de etic și estetic.

Pe un fond anarhic, de negație și intoleranță a tuturor formelor sociale, se grefează scrișul inegal al acestui „idol“ al literelor române, care alături de minunate pagini de un lirism cald și cu deosebire ținută spirituală („Cuvinte potrivite“) prezintă pagini de frondă realizate în cea mai dubioasă expresie.

Dl *Paul Constant* citește poeziile „*Nevroză în ritm*“ de *Irimescu* și „*Improvizație de toamnă*“ de *V. Hodrilă*.

Dl *Dem. Pand. Popescu* re-

cită o poezie proprie „*De anul nou*“ și trei eprigrame.

D-na *Ec. Săndulescu* recită poezia „*Gând înoptat*“ de D-na *Bacovia* și două creații proprii: „*Strămoșii mei*“ și „*Copiiilor*“.

Dl. *Neamțu* citește o schiță „*Misterul*“ — creație personală.

Dr. Pimen Constantinescu citește două sonete traduse de D-sa din *Edmondo de Amicis*.

Dr. Mircea Alexiu citește o schiță personală, intitulată „*Creionări de pe front*“.

Dl. *I. Săndulescu* citește două schițe „*Spre bisericuța din munte*“ și „*Banul ochiul dracului*“

Dl. *Dr. Popescu-Sibiu* dezvoltă problema „*Pornografia literaturii noastre*“ (publicată în acest număr al revistei) Dl *Dima* accentuând gravitatea și importanța problemei, se ocupă în special de eficacitatea propagandei antipornografice, întrebându-se care ar fi metoda cea mai potrivită. Cercetând atât metoda filozofică, cât și pe cea a criticărei scriitorilor, individual, conchide la ineficacitatea ambelor procedee, aceasta, deoarece este ceva fatal în apariția acestui val de pornografie, care desigur va dispărea cititorii fiind plictisiți de aceiași și aceiași norma estetică în producerea operelor. Prin evoluție va dispărea acest curent, precum tot evolutiv a aparut. Critica ar trebui să-l ignoreze.

La discuția acestei probleme mai participă Dnii: *Pimen Constantinescu* și *Iulian Dumitru*.

Dl *Mircea Alexiu* citește reportajul D-sale asupra „*Micului Veber*“ (*Turneul Fotino*) O se-

veră și nefavorabilă critică a spectacolului.

Di Dr. Popescu-Sibiu face o comunicare în legătură cu conferința *Dlui Prof. Iuliu Moldovanu* asupra *Biopoliticei*.

Di Paul Constant citește o poezie originală „Noapte de Crăciun“.

D-na Săndulescu Ec. citește poezii originale „*Intrebarea*“ „*Ruine*“ și „*Agonie*“

Di Pimen Constantinescu citește două sonete traduse de Dsa „*Cenzorul*“ și „*Statuia*“ de d'Amurrio.

Di Mircea Alexiu citește o schiță originală „*Anticarul*“.

Di Săndulescu recită două sonete ale D-sale „*Toamnă*“ și *Fulgi de zăpadă*“.

Se citesc două poezii „*O dramă*“ și *și scrisoarea unui vers* ale D-lui Pajură.

*

Societatea de lectură „Alexandru Vlahuță,
a elevilor liceului „Gheorghe Lazăr“

Din inițiativa, de obicei, a D-lor Profesori de limba română, iau ființă în cadrul școlilor secundare așa numitele societăți de lectură, având ca membri pe elevii cursului superior.

Societățile de lectură nu sunt creațiunea artificială a unui profesor sau a unui mănunchiu de elevi, ci expresia unor nevoi reale de receptare a unei cât mai complete culturi.

Născută din dragostea față de

cultură, societatea dă membrilor ei primele îndrumări în viața literară. Cursurile de clasă nu pot oferi elevului decât o schemă a istoriei noastre literare, fără a abunda în amănunte de date și informații. Este deci, necesară o dezvoltare a acestui curs, în sensul unei aprofundări a istoriei literare. La șezătorile societății de lectură, elevul își va întregi cunoștințele despre un scriitor și opera lui, și identificându-se cu scriitorul tratat, va participa la disecarea activității aceluși scriitor.

Contribuția societății de lectură la dezvoltarea intelectuală a tineretului este nebănuită. Aci, elevii își formează ucenicia scrișului; aci apar primele licăriri ale individualității, remarcată în critică. Prin faptul deplinei libertăți, elevul descătușat de obsesia unei note rele, dă curs liber gândirii manifestându-se independent, și cultivându-și astfel forțele creatoare.

Aceste năzuinți ale societății de lectură se dezvoltă într'un cadru strict didactic, fără cunoștința marelui public. deși în activitatea societății, uneori destul de merituosă, figurează subiecte interesante pentru orice dornic de cultură.

Pentru a ne cunoaște preocupările și metodele de lucru, înfățișăm în cele ce urmează activitatea societății „Alexandru Vlahuță“ a elevilor liceului „Gh. Lazăr“ dela înființare până astăzi.

Iniințată în 1919 de către D-nul Profesor Alexandru Arbore, societatea intră în al 15-lea an

de activitate. Patronul ei a fost ales Vlahuță subtilul poet și prozator.

Dela 1919 și până 1931, societatea a fost condusă de un profesor-președinte și un comitet de elevi în frunte cu un vice-președinte.

În 1931, prin venirea în fruntea noastră a D-lui Profesor Alex. Dima, societatea a suferit modificări radicale, menite a învia activitatea membrilor.

Șezătorile s'au ținut în mod regulat săptămânal, inaugurându-se critica la orice producțiune, și dându-se cuvenita importanță creațiilor originale. S'au discutat, sub directiva D-lui Profesor Dima, subiecte din cele mai variate și mai puțin studiate. În anul 1932 s'a dat de către societate un festival la teatrul orășenesc, pentru comemorarea cincantenarului nașterii poetului Octavian Goga, despre care a vorbit elevul Cioran A. VII a.

În anii 1931/32, vice-președinte al societății a fost ales Leuțiu Aurel VII, iar în 1932/33 Faur Gh. VII-a cari au secondat pe D-l Președinte la conducerea discuțiilor.

Anul acesta, societatea a luat o formă nouă, definindu-și scopul: acela de a pregăti elevii pentru examenul de bacalaureat. A intervenit o unitate între subiecte, hotărându-se alegerea unor anumiți scriitori a căror viață și operă va fi studiată în mod amănunțit în câteva ședințe consecutive.

În programul fixat pentru anul acesta sunt aleși: C. Ne-

gruzzi, Al. Odobescu și I. L. Caragiale, precum și câteva subiecte de retrospecțiune generală: critica românească, curentul semănătorist, literatura populară și poporană.

Disertațiile priviind aceste subiecte sunt ținute de elevi cl. VII-a, la subiectele vaste divizându-și munca. La toate lucrările sunt doi co-referenți.

Elevii din clasele VI-a și V-a fac recenzii cărților apărute, discutându-se apoi de către membri.

Actua'la mișcare literară nu este neglijată, membrii societății cunoscând revistele și cărțile contemporane.

Societatea de lectură acordă toată atențiunea și primește cu bună voință lucrări originale ale membrilor ei. Aproape în fiecare ședință se citesc de către autori poezii, schițe, nuvele chiar drame originale.

Pentru variație sunt introduse în program sunetele muzicale și declamările. Corurile formate din membrii societății contribuie la dezvoltarea simțului artistic.

În credința că vom reuși și noi, să dăm câteva șezători publice,, discutând chestiuni de interes general și să publicăm un buletin cu rodul activității de un an, rugăm ca publicul să aprecieze stăruirile noastre modeste, bune sau rele, la justa lor valoare.

Radu Economu

Vice președintele societății
elev VII-a A.

